

**BAŽNYČIOS
ŽINIOS****Šiame numeryje:****Popiežius**

Popiežius Jonas Paulius II
Žinia XXV pasaulinės turizmo dienos proga 2

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Vyskupų laiškas, skirtas Baltijos kelio sukakčiai – rugpjūčio 23-ajai 3

Bažnyčia Lietuvoje

Žolinės atlaidai Pivašiūnuose 4

Tradicinė *Ad fontes* savaitė Kražiuose 5

Kauno arkivyskupijos Mišių patarnautojų šventė 6

Vienybės stovykla – *Friedensgrund* 6

Ateitininkų studijų dienos Berčiūnuose 7

Jaunųjų ateitininkų vasara 7

Tradiciniai didieji šv. Onos atlaidai Anykščiuose 7

Baigiamasis jaunųjų vargonininkų festivalio koncertas 8

Homilijos

GUDRUSIS PRIEVAIZDAS
25 eilinis sekmadienis (C) 10

POMIRTINIS LIKIMAS
26 eilinis sekmadienis (C) 11

Bažnyčios dokumentai

Tikėjimo mokymo kongregacija
LAIŠKAS KATALIKŲ BAŽNYČIOS VYSKUPAMS APIE
VYRO IR MOTERS BENDRADARBIAVIMĄ BAŽNYČIOJE IR
PASAULYJE 12

Dvasininkijos kongregacija
NUOLATINIŲ DIAKONŲ TARNYBOS IR GYVENIMO VADOVAS
(*Pabaiga*) 19

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius Jonas Paulius II lankėsi Lurde 27

Popiežius Jonas Paulius II

Žinia XXV pasaulinės turizmo dienos proga

Sportas ir turizmas – dvi gyvosios jėgos, tarnaujančios tarpusavio supratimui, kultūrai ir visuomenių plėtrai

1. Rugsėjo 27 d. minėsimos Pasaulinės turizmo dienos proga džiaugiuosi kreipdamasis į visus besidarbuojančius šiame žmogiškosios veiklos sektoriuje ir trokštu pasidalyti keliomis mintimis, išskeldamas pozityvius turizmo aspektus. Kaip jau esu minėjęs kitomis progomis, šis reiškinys padeda pagerinti ryšius tarp atskirų žmonių ir tautų; jei šie santykiai yra nuoširdūs, pagrįsti pagarba ir solidarumu, jie atveria vartus į taiką ir darnų sambūvį.

Daugelis smurto apraiškų, dėl kurių mūsų dienomis kenčia žmonija, kyla iš nesupratimo, taip pat kitų kultūrų vertybių bei tapatybės atmetimo. Todėl iš tokių situacijų dažnai išėitį galima rasti vieni kitus geriau pažįstant. Žvelgdamas į tai, mintimis apimu taip pat milijonus migrantų, kurie turi dalyvauti juos priimančios visuomenės gyvenime, vadovaudamiesi pirmiausia pagarba ir pripažindami kiekvieno žmogaus ar grupės tapatybę.

Pasaulinė turizmo diena ne tik siūlo puikią progą patvirtinti teigiamą turizmo indėlį kuriant teisingesnį ir taikingesnį pasaulį, bet taip pat apmąstyti konkrečias turizmo organizavimo ir praktikos sąlygas.

Žvelgdama į tai, Bažnyčia negali dar kartą nepakartoti savo esminių nuostatų, grindžiančių požiūrį į žmoniją ir istoriją. Aukščiausias principas, turintis vadovauti žmogiškajam sambūviui, yra pagarba kiekvieno žmogaus, kuris sukurtas pagal Dievo paveikslą ir dėl to kitam yra brolis, orumui.

Šiuo principu dera vadovautis visoje politinėje ir ekonominėje veikloje, į tai atkreipia dėmesį socialinis Bažnyčios mokymas; šis principas privalo įkvėpti sambūvį kultūrinėje ir religinėje plotmėje.

2. Šiometinė Pasaulinės turizmo dienos tema yra „Sportas ir turizmas – dvi gyvosios jėgos, tarnaujančios tarpusavio supratimui, kultūrai ir visuomenių plėtrai“. Sportas ir turizmas pirmiausia siejasi su laisvalaikiu, kurio metu dera skatinti veiklą, tarnaujančią fizinei ir dvasinei plėtrai. Daugelyje situacijų turizmas ir sportas yra ypač susiję ir sąlygoja vienas kitą, pavyzdžiui, kai sportas tampa pagrindine priežastimi leisti į kelionę tiek savo krašte, tiek užsienin. Turizmą ir sportą glaudžiai sieja didieji sporto įvykiai, kuriuose dalyvauja regiono ar viso pasaulio šalys; tai, pavyzdžiui, olimpinės žaidynės, jos neturi prarasti savo kilnaus tikslo – puoselėti sambūvio, supratimo ir draugystės idealus.

Tai taip pat pasakytina ir apie mažiau viešo dėmesio sulaukiančius įvykius, pavyzdžiui, mokyklų ar vietinių draugijų organizuojamus sporto renginius. Kitais atvejais tam tikros sporto šakos praktikavimas tampa atostogų ar kelionės planavimo priežastimi. Sporto reiškinys daro įtaką ne tik rinktiniam sportininkams, jų komandoms ir jų aistruoliams, bet ir veikia visuomeninius klubus, daugelį šeimų, jaunimą, vaikus, galiausiai visus žmones, pasirenkančius fizinį aktyvumą kaip vieną pagrindinių savo kelionės elementų.

Kadangi ši veikla apima tokią daugybę žmonių, neturėtų stebinti, kad nepaisant skelbiamų kilnių idealų pasitaiko piktnaudžiavimų ir iškrypimų. Tarp kitų reiškinų negalima nepaminėti perdėtos komercializacijos, agresyvios konkurencijos, smurto žmonių ir daiktų atžvilgiu, kai net niokojama aplinka ar niekinama renginio šeiminkų kultūrinė tapatybė.

3. Apaštalas Paulius, Korinto krikščionims vaizduodamas krikščioniškąjį gyvenimą, pasitelkė atleto įvaizdį kaip pastangų ir ištvermės pavyzdį (plg. 1 Kor 9, 24–25). Tikram sportavimui būdingas mokėjimas susilaikyti ir atsisądėti. Taip pat dažnai reikalinga gera komandos dvasia, pagarbi nuostata, kitų turimų privalumų vertinimas, garbingas rungtyniavimas ir nuolankumas pripažįstant savo ribotumus. Trumpai sakant, sportas, ypač mažiau konkurencinėmis formomis, nuteikia šventiškam ir draugiškam sambūviui.

Todėl sportas taip pat krikščioniui gali padėti ugdytis pagrindines dorybes – apdairumą ir teisingumą, jėgą ir ištvermę, – siekiant gauti, pasak Pauliaus, „nevystantį“ vainiką.

4. Žinoma, turizmas tapo dideliu akstinu sportuoti. Turizmo teikiamos galimybės, tarp jų įvairiopa veikla, kylanti iš paties turizmo ar jo veikiamo, iš tikrųjų pagausino žmonių, vertinančių sportą ar laisvalaikio sportuojančių. Kartu atsirado daugiau progų įvairioms tautoms ir kultūroms susitikti tarpusavio supratimo ir darnos atmosferoje.

Todėl, atsižvelgdamas į, deja, pasitaikančius piktnaudžiavimus, kuriems reikia skirti deramą dėmesį, noriu karštai ir su nauja viltimi paraginti propaguoti sportą, „ginantį silpnuosius, nė vieno neišskiriantį, išlaisvinantį jaunuolius iš apatijos bei abejingumo pinklių, žadinantį jų sveiką varžybų nuostatą; sportą, paveikiantį skurdesnių šalių emancipaciją, padedantį kovoti su nepakantumu, ugdyti broliškesnį ir solidaresnį pasaulį; sportą, žadinantį meilę gyvenimui, mokantį aukojimosi, pagarbos ir atsakomybės, leidžiantį tinkamai įvertinti kiekvieną žmogų“ (plg. Jono Pauliaus II homilija Sportininkų jubiliejaus proga 2000 m. spalio 29 d., 3).

Šiomis mintimis raginu visus sportuojančius turizmo srityje, taip pat visus sportininkus ir tuos, kurie sieja sportą su turizmu, ir toliau uoliai siekti tų kilnių tikslų, o kiekvienam iš jų prašau gausių Dievo palaiminimų.

Vatikanas, 2004 m. gegužės 30 d., Sekminių išskilmė

Jonas Paulius II

Vyskupų laiškas, skirtas Baltijos kelio sukakčiai – rugpjūčio 23-ajai

Prieš penkiolika metų Lietuva, Latvija ir Estija išėjo į Baltijos kelią. Susikabinę rankomis žmonės sudarė ne vien gyvą grandinę nuo Vilniaus iki Talino. Jie sudarė gyvąją bendruomenę, kurią vienijo viltingi išpareigojimai sąžinės laisvei, asmens orumui, dvasinei visuomenės sveikatai ir ūkio gerovei. Bendruomenę, kuri pasipriešino melui, dviveidystei ir priespaudai.

Pirma mintis, kuri ateina į galvą prisiminus šią iš milijonų rankos paspaudimų nuaustą vienybės juostą, – nėra sunku susiburti į bendruomenę, telkiamą idealų. Šimtus kartų sunkiau tokią bendruomenę puoselėti, praplėsti ir užgrūdinti. Be Dievo pagalbos piliečių ryžtas ir gera valia nepajėgia ilgai išlaikyti interesų ir žmogiškų aistrų draskomos visuomenės vienybės.

Todėl minėdami Baltijos kelio sukaktį raginame visus katalikus maldauti Visagalį, kad jis neapleistų anuomet gimusios laisvės bendruomenės. Prašykime, kad jis gaivintų mummyse artimo meilę, kad padėtų rauti pavydo piktžoles ir augintų pasitikėjimą, pilietinę savigarbą, džiaugsmą dėl kaimyno ir visos visuomenės sėkmės.

Kreipiamės į kitų brolišku krikščionių Bažnyčių vadovus – pakvieskite šią dieną savo tikinčiuosius dėtis prie bendros maldos, idant nė vienas Lietuvoje nesijaustų mažesnis, atstumtas, pamirštas, Nepriklausomybės ir visuomenės permainų bangos nustumtas į šalikelę. Prie maldos už Lietuvos vienybę.

Išgyvenkime bendrumą ne vien susirinkę į iškilmes aikštėse ir katedrose. Kiekvienoje šeimoje, parapijoje, maldos grupelėje raskime valandėlę padėkoti už Apvaizdos globą. Už tai, kad šiuos metus veda mūsų Tėvynę istorijos keliu be kitoms tautoms tenkančių karo ir bado išbandymų. Susieme už rankų paprašykime Dangiškojo Tėvo, kad padėtų atsispirti baimei, nevilčiai, nepasitikėjimui ir susietų mus visus neregimais broliškos meilės saitais.

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis
Vilniaus arkivyskupas metropolitas

Sigitas Tamkevičius SJ
Kauno arkivyskupas metropolitas

Mons. Gintaras Grušas
Generalinis sekretorius

Žolinės atlaidai Pivašiūnuose

Rugpjūčio 8–15 d. Pivašiūnuose (Kaišiadorių vysk.) vyko tradiciniai Žolinės atlaidai. Šiais atlaidais Pivašiūnai garsėja nuo seno. Dar prieš I pasaulinį karą maldininkai į Pivašiūnus eidavo procesijomis, nešini bažnytinėmis vėliavomis ir altorėliais, keliaudavo keletą dienų, nakčiai apsistodami pas ūkininkus, o Pivašiūnuose apsigyvendavo pas vietinius žmones ar nakvodavo tiesiog po atviru dangumi. Šios tradicijos gyvos ir šiandien. Per atlaidų šventės aštuondienį šią vietą aplanko daugybė žmonių iš visos Lietuvos bei piligrimai iš užsienio. Savo stebuklinga galia Pivašiūnų šventovę išgarsino Dievo Motinos paveikslas. Tai liudija senieji votai, pakabinti prie paveikslo atsidėkojant už čia patirtas malones. 1988 m. rugpjūčio 14 d. kardinolas Vincentas Sladkevičius paveikslą vainikavo popiežiaus Jono Pauliaus II dovanotomis karūnomis ir suteikė Nuliūdusiųjų Paguodos titulą. Nuo to laiko kiekvieno mėnesio 15 dieną, bet pirmiausia per Žolinę, maldininkai iš visos Lietuvos susirenka pagerbti Pivašiūnų Švč. Mergelę Mariją Nuliūdusiųjų Paguodą ir paprašyti jos dangiškos globos bei užtarimo.

Šiomet Žolinės atlaidų pirmąją dieną – rugpjūčio 8-ąją – Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis teikė Sutvirtinimo sakramentą, vadovavo pamaldoms, paskelbė atlaidų pradžią ir pamaldų tvarką. Pamaldose taip pat dalyvavo svečiai iš užsienio – Pasaulio jaunimo aljanso *Europos skydas* direktorius G. Kugelis su šeima.

Rugpjūčio 9 d. šventovėje daugiausiai maldininkų apsilankė iš Merkinės dekanato, buvo meldžiamasi už parapijas. Rugpjūčio 10 d. į Pivašiūnus rinkosi Širvintų dekanato parapijų žmonės, melstasi už šeimas. Rugpjūčio 11-ąją – kunigams ir vienuoliams skirtą dieną – melsta pašaukimų į dvasinį luomą. Tačiau buvo gausu dvasininkų ir vienuolių ir iš kitų vyskupijų, taip pat buvo atvykę maldininkai iš Molėtų dekanato parapijų. Rugpjūčio 12 d. buvo meldžiamasi už *Caritas* darbuotojus ir ligonius. Pamaldose dalyvavo Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* savanoriai, taip pat gausus maldininkų būrys iš Kaišiadorių dekanato. Rugpjūčio 13-osios, tikybos mokytojams ir visiems pedagogams skirtos dienos, pamaldose dalyvavo nemažai maldininkų iš Elektrėnų dekanato, taip pat Kaišiadorių vyskupijos tikybos mokytojai ir katechetai. Kartu su vyskupu J. Matulaičiu šv. Mišias koncelebravo ir pamokslą pasakė rugpjūčio 1 d. kunigu išventintas Ažuolas Miliauskas. Rugpjūčio 14 d. į Pivašiūnų šventovę susirinko gausus vyskupijos jaunimo būrys. Tą dieną buvo meldžiamasi už vaikus ir jaunimą, vyko Kaišiadorių vyskupijos jaunimo diena. Pamaldose dalyvavo ir svečiai iš Vokietijos, Halter dekanato *Caritas* atstovai bei jų jaunesni pagalbinkai – savanoriai.

Pagrindinę atlaidų dieną – rugpjūčio 15-ąją – Žolinės iškilmių šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Šv. Mišias koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Vilkaviškio vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, Kauno arkivyskupo pagalbinkas vyskupas Jonas Ivanauskas, Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas lietuvių sielovada už Lietuvos ribų prelatas Edmundas Putrimas, Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinis sekretorius mons. Gintaras Grušas. Šioje iškilmeje taip pat dalyvavo svečiai iš Magdeburgo vyskupijos – Magdeburgo vyskupijos administratoriaus atstovas kunigas Raimundas Sternalis bei lietuvių piligrimų grupė iš Jungtinių Amerikos Valstijų.

Šv. Mišių įžangoje kalbėjęs Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis pakvietė tikinčiuosius maldai ir paskelbė maldų intenciją. Jis sakė: „Žolinės iškilmių šventimas mus moko, jog amžinasis gyvenimas išties pasiekiamas. Jis jau yra Jėzuse ir Marijoje, o vieną dieną jo durys atsivers ir kiekvienam iš mūsų. Šiandien dėkokime Viešpačiui už per Marijos užtarimą mums nuolat teikiamą amžinojo gyvenimo viltį ir kitas malones“.

Šventimai

Kaišiadorių vyskupijoje

Rugpjūčio 1 dieną Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo katedroje Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis suteikė Kunigystės šventimus diakonui **Ažuolui (Mykolui) Miliauskui** (g. 1971 m.). -KŠ-

Panevėžio vyskupijoje

Liepos 25 d. Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas kunigu išventino Miežiškių Švč. M. Marijos parapijos diak. **Andrių Šukį** (g. 1978). -jj-

Paskyrimai

Kaišiadorių vyskupijoje

Kun. **Ažuolas (Mykolas) Miliauskas** paskirtas Elektrėnų Švč. M. Marijos Kankinių Karalienės parapijos vikaru.

Panevėžio vyskupijoje

Kun. **Andrius Šukys** paskirtas Utenos Dievo Apvaizdos parapijos vikaru.

Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Žydrūnas Kulpys**, pačiam prašant, atleistas iš Vilkaviškio vyskupijos palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijos dvasios tėvo pareigų ir paskirtas Griškabūdžio parapijos klebonu, paliekant jam kitas anksčiau pareigas. -VK-

Šiaulių vyskupijoje

Kun. **Tomas Karanauskas** atleistas iš Sidabravo, Dapšionių ir Vadaktų parapijų klebono pareigų ir išleistas pastoraciniam darbui į JAV, Los Angeles šv. Kazimiero parapiją.

Kun. **Remigijus Katilius** atleistas iš Skaistgirio ir Juodeikių parapijų administratoriaus pareigų ir paskirtas Sidabravo, Dapšionių, Vadaktų parapijų klebonu.

Kun. **Jordanas Urbonas** atleistas iš Bazilionių parapijos klebono pareigų ir paskirtas Skaistgirio ir Juodeikių parapijų klebonu.

Kun. **Algirdas Pakamanis** paskirtas Bazilionių parapijos klebonu, paliekant jam Kurtuvėnų parapijos klebono pareigas. -Š-

Titulai

Jonas Paulius II paskyrė: Šv. Sosto garbės prelatu mons. doc. dr. **Vytautą Steponą Vaičiūną**, Šv. Tėvo kapelionais (monsinJORais) kun. dr. **Artūrą Jagelavičių** ir kun. **Adolfą Grušą**.

Švč. Sakramento adoracija Šiauliuose

Rugpjūčio 6 d. po vakarinių šv. Mišių Šiaulių katedroje buvo surengta visą naktį trukusi adoracija.

Šiaulių vyskupo E. Bartulio rūpesčiu kas mėnesį rengti Švč. Sakramento adoracijas pradėta 2000 metais. Švč. Sakramento garbinimas prasideda kiekvieno mėnesio pirmojo penktadienio 17 val. ir trunka iki šeštadienio ryto. Adoracijos organizavimu rūpinasi Eucharistinio Jėzaus seserys. Adoracijos metu meldžiamasi Šventojo Tėvo intencijomis. Šį kartą melstasi už tai, kad Europos Sąjunga nuolat semtųsi naujų svyų iš krikščioniškojo paveldo, kuris yra esminė jos istorijos ir kultūros dalis, taip pat už tai, kad misijose aktyviai veikiančios institutai būtų kuo vieningesni ir vis artimiau bendradarbiautų.

Visą naktį tikintieji garbino Viešpatį malda, giesmėmis, tyła. Buvo kalbamas rožinis, vedamos liturginės valandos. Adoracijoje dalyvavo šeimų būreliai net iš tolimesnių parapijų, pavyzdžiui, Užvenčio, taip pat įvairios katalikiškos organizacijos, kongregacijų seserys, ansambliai. Šventosios Cecilijos religinės sakralinės muzikos ansamblio nariai Švč. Sakramento adoracijoje dalyvauja nuo pat 2000 metų. Jie garbina Viešpatį senosiomis giesmėmis, kurias lydi kanklių, fleitos, lumzdelių muzika. -irat-

Seminaras tikybės mokytojams

Rugpjūčio 3–5 d. Klaipėdos šv. Kazimiero parapijoje tikybės mokytojams buvo surengtas seminaras „Dievai ir biblinis Dievas“. Užsiėmimams vadovavo kunigas profesorius dr. Gerdas Birkas.

Pirmą dieną mėginta pažvelgti į žmogaus religingumą. Seminaro vadovas kėlė klausimą: kas yra mano Dievas? Kaip kiekvienas galėtų jį apibūdinti? Antrą ir trečią dieną seminaro dalyviai gilinosi į gamtines religijas. Profesorius G. Birkas nagrinėjo lietuvių rašytojo R. Granausko knygą „Jaučio aukojimas“. Remdamasis šiuo kūriniumi, prelegentas kalbėjo apie gamtinės religijos sunaikinimą. Vėliau aptarti senieji graikų dievai, parodant biblinio Dievo iškilumą. Profesorius taip pat apžvelgė Tolimųjų Rytų religijų pasaulį. Atskleisdamas religijų esmę, seminaro vadovas lygino jas su izraelitų tikėjimu. Visas tris dienas seminaro dalyviai intensyviai darbuos ir meldėsi.

-kss-

Kardinolas A. J. Bačkis per pamokslą džiaugėsi matydamas minias žmonių, suplaukusias pas Dievo Motiną, apdovanotą visomis malonėmis, išpuoštą dorybėmis, išlaikiusią mylinčią, jautrią, žmogišką širdį, ne tik suprantančią mūsų rūpesčius, bet ir trokštančią mums padėti. Akcentuodamas Marijos nuolankumą kardinolas kvietė tikinčiuosius atkreipti dėmesį į savo maldų intencijas: „Ko mes prašome Dievo? Ar dažnai išdrįstame pasakyti: ‘Dieve, teįvyksta tavo valia mano gyvenime?’ O juk būtent tai mums turi labiausiai rūpėti, nes žmogus tik tuomet bus tikrai laimingas, kai jis atliks jam Dievo patiktą misiją žemėje“, – sakė Jo Eminencija ir ragino tikinčiuosius išdrįsti drauge su Marija ištarti „Taip“. „Jūsų pamaldumas Marijai teikia vilties, kad Lietuva išbris iš savo vargų, kad Viešpats neleis pražūti tautai, kuri nuo amžių gerbė ir mylėjo jo Motiną. Tai mūsų tautos stiprybė ir viltis. Neleiskime šiai vilčiai prigesti, stiprinkime savo tikėjimą ir pasitikėjimą Dievu, melskime jo Motiną Mariją taikos, vienybės ir santarvės mūsų žmonėms“, – baigdamas pamokslą kvietė kardinolas A. J. Bačkis.

Pamaldose giedojo jungtinis Kaišiadorių vyskupijos parapijų choras, grojo pučiamųjų orkestras iš Alytaus. Buvo nešamos pačių žemdirbių išaugintos atnašos – vaisiai ir daržovės, javai, duona. Po šv. Mišių bažnyčios šventoriuje vyko eucharistinė procesija, kuria ir baigėsi didieji Žolinės atleidai Pivašiūnuose. -Kš-

Tradicinė *Ad fontes* savaitė Kražiuose

Rugpjūčio 8–15 d. Kražiuose vyko trečioji grigališkojo choralo ir Bažnyčios tradicijos studijų savaitė *Ad fontes*. Renginys prasidėjo istorinėje Kražių bažnyčioje vakariniams mišparais, kuriems vadovavo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis.

Ad fontes savaitė išsirutuliojo iš ankstesnių Vilniaus šv. Kazimiero grigališkojo choralo studijos rengtų stovyklų Kretingoje bei maldos ir darbo savaitė, vykusių šalia Palendrių šv. Benedikto vienuolyno. Kražių miestelis nėra didelis, tačiau, pasak savaitės dalyvių, „tai didelės dvasios, praeities ir kultūros miestas“. Jie džiaugėsi, turėdami galimybę susitikti ir pabendrauti su grigališkojo choralo kolektyvais, suvažiavusiais iš Šiaulių, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, bei bendraminčiais iš visos Lietuvos. Savaitę rengė visuomeninė organizacija *Archangelus* kartu su Vilniaus šv. Kazimiero grigališkojo choralo studija, Kražių kultūros centru ir Kražių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapija.

„Esame po vyskupo lazda“, – sakė organizacinės valdybos pirmininkas Mindaugas Kubilius. Jį šioms pareigoms paskyrė *Ad fontes* globėjas Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis.

Renginio programa apėmė pačius įvairiausius sakralinės muzikos aspektus: grigališkojo choralo teoriją ir praktiką, krikščioniškąją filosofiją bei teologiją, skulptūrą, architektūrą ir poeziją. Toks programos pobūdis neatsitiktinis – sąmoningai siekta, kad savaitės dalyviai gautų kuo gilesnę, bet sykiu prieinamą dvasinę formaciją. Paskaitas skaitė ir savąją kūrybą pristatė žinomi Europos ir Lietuvos mokslininkai ir menininkai. Kartu jie liudijo savo tikėjimo ir dalyvavimo Bažnyčios gyvenime patirtį.

„Mūsų tikslas nėra tik studijos. Gilinimasis į grigališkojo choralo specifiką, Bažnyčios tradiciją leidžia giliau pažvelgti į tai, kas darosi mūsų širdyse, pajusti Šventosios Dvasios veikimą“, – sakė Mindaugas Kubilius. Tad stovyklos dvasinis pagrindas bei centras buvo Eucharistijos ir ją pratęsiančių liturginių valandų šventimas.

Grigališkojo choralo ir Bažnyčios tradicijos studijų savaitė baigėsi rugpjūčio 15 d. iškilmingomis Žolinės Mišiomis. Jas aukojo ir pamokslą sakė Kražių klebonas Alionidas Budrys. Giedojo jungtinis Lietuvos grigališkojo choralo giesmininkų choras. Šv. Mišių pabaigoje klebonas džiaugėsi miela,

džiugia savaite, dėkojo organizatoriams: Živilei Stonytei, dr. Mildai Paulikaitei bei *Archangelus* valdybos pirmininkui Mindaugui Kubiliui, taip pat lektorei iš Prancūzijos dr. s. Ysabelei de Andia.

Šiomis išskilmingomis šv. Mišiomis kultūros renginiai Kražiuose nesibaigė. Jos kartu buvo ir lotyniškosios kultūros festivalio *Fundamentum Collegii* pirmasis renginys.

Kauno arkivyskupijos Mišių patarnautojų šventė

Rugpjūčio 14 d. Kaune buvo surengta Kauno arkivyskupijos Mišių patarnautojų šventė, į kurią susirinko gausus būrys skirtingo amžiaus vaikų, jaunuolių ir garbės ministrantų bei kunigų iš įvairių Kauno arkivyskupijos parapijų. Šventė prasidėjo Kauno arkikatedroje bazilikoje šv. Mišiomis. Jas kartu su parapijų kunigais aukojo Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius.

Arkiv. S. Tamkevičius, pavadinęs Mišių patarnautojus artimiausiais Jėzaus ir dvasininko draugais, paakino melstis už šiuos Dievo tarnus. Ganytojas taip pat akcentavo jų gražaus patarnavimo, kultūringos kalbos bei pasirėngimo šiai atsakingai tarnystei svarbą. Pasak arkivyskupo, Mišių patarnautojai turi tapti sąmoningais šv. Mišių dalyviais artimai bendradarbiaudami tarpusavyje, su klebonais, tikybos mokytojais bei semdamiesi gėrio ir išminties iš religinių knygų, kartą per mėnesį ar net dažniau eidami išpažinties ir priimdami Komuniją. Arkivyskupas patikino, kad, atėjęs metui rinktis gyvenimo kelią, Dievas džiaugsis jų apsisprendimu sukurti gražią katalikišką šeimą ar, pajutus pašaukimą, pasirinkti kunigybę.

Po šv. Mišių jų dalyviai lankėsi arkikatedros bazilikos muziejuje, aplankė poeto ir dvasininko J. Mačiulio-Maironio amžino poilsio vietą, kartu su arkiv. S. Tamkevičiumi nusifotografavo prie Marijos skulptūros. Po to Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje kartu su Kauno jaunimo centro darbuotoja R. Gecaite ir Kauno kunigų seminarijos III kurso klieriku A. Juška buvo žaidžiamas susipažinimo žaidimas, dalijamasi mintimis, kodėl patinka ir verta patarnauti. Vėliau šventės dalyviai kartu su arkiv. S. Tamkevičiumi vaišinosi ir dalijosi šventės išpuščiais kurijos salėje.

Vienybės stovykla – *Friedensgrund*

Rugpjūčio 14 d. į Šiaulius sugrįžo prieš dvi savaites Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio į Lenkiją išlydėta jaunuolių grupė. Jaunuoliai dvi savaites gyveno vokiečių organizuojamoje *Friedensgrund* stovykloje, įsikūrusioje Pietų Lenkijos mieste Stary Sącz.

Friedensgrund (liet. „taikos žemė“) – tai Hildesheimo vyskupo Josefo Homeyerio iniciatyva organizuojama tarptautinė ekumeninė stovykla. Pirmą kartą *Friedensgrund* buvo surengta 1990 metais Vokietijoje, Bergen Belsene. Pasak stovyklautojų, *Friedensgrund* – vieta ir laikas atsiprašyti, susitaikyti, pažinti vieniems kitus, iš arti susipažinti su įvairių tautų kultūra, papročiais, tradicijomis. Stovykloje jaunuoliai iš Lietuvos gyveno, dirbo, pramogavo, meldėsi su bendraamžiais net iš dešimties valstybių: Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos, Baltarusijos, Ukrainos, Rumunijos, Serbijos, Kroatijos, Vengrijos ir Bosnijos-Hercegovinos.

Friedensgrund stovyklos šūkis buvo *Ora et labora*. Lenkijoje stovyklautojams teko kasti rožinio kopolytėlių pamatus kalnuose. Grupės vadovė džiaugėsi, jog būtent darbas juos suvienijo su kitos tautybės jaunuoliais, padėjo pamiršti kalbos barjerą. Nors tvarka buvo griežta, nebuvo jokios prievartos. Visa rėmėsi gera valia, noru prisidėti. „Labai patiko tai, kad darbas buvo skirtas visiems. Nebuvo jokio skirtumo tarp kunigo, vienuolio ar pasauliečio. Dirbdavom visi kartu. Net stovyklos iniciatorius, vyskupas Josefas Homeyeris, darbuodavosi kartu su mumis“, – dalijosi savo išpuščiais grįžusieji.

Upytei –750

Šiomet Upytė švenčia savo 750 metų sukaktį. Jubiliejiniai renginiai prasidėjo jau pavasarį. Rugpjūčio 14 d. buvo surengtos pagrindinės iškilmės. Ta proga Upytės šv. Karolio Baromėjaus bažnyčioje šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas ir parapijos klebonas mons. Juozapas Antanavičius. Šv. Mišių metu giedojo Panevėžio katedros choras. Per pamokslą Panevėžio ganytojas, remdamasis istorikų ir archeologų liudijimais, akcentavo senojo Upytės krašto, kuriam anuomet priklausė ir Panevėžys, gyventojų širdies gerumą. Iškilmių metu pašventinta Upytės heraldika – herbas ir vėliava. Po šv. Mišių vyko sporto varžybos, spektakliai, drožėjų konkursas, kapelių koncertas. Vakare surengtas iškilmingas koncertas ir įspūdingi fejerverkai.

-kad-

A. Smetonos 130-mečio minėjimas

Rugpjūčio 8 d. Lėne Ukmergės savivaldybės iniciatyva paminėtos Lietuvos prezidento A. Smetonos 130 gimimo metinės. Ta proga čia viešėjęs Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas kartu su mons. Alfonsu Svarinsku aukojo šv. Mišias. Pamokslą sakęs vysk. J. Kauneckas apibūdino A. Smetoną kaip Lietuvos nepriklausomybės gynėją ir vienytoją, sugebėjusį į šalies vienijimo darbą įtraukti ir kunigus: Vaižgantą, Maironį, arkiv. P. Karevičių ir J. Skvirecką. Ypatinga draugystė jį siejo su kun. Vladu Mironu, buvusiu ministru pirmininku ir vyriausiuoju kariuomenės kapelionu. Panevėžio ganytojas akcentavo, kad šiais laikais, kai viršū ima materializmas, liberalizmas, palaidumas, pirmiausia A. Smetonos pavyzdžiu būtina kovoti už laisvą, neužterštą lietuvių sąmonę. Po šv. Mišių suorganizuota iškilminga eiseną į A. Smetonos gimtinę ir jo muziejų mokykloje.

-kad-

Keliais žodžiais

Nida. Liepos 19–25 d. čia vyko Vilniaus arkivyskupijos Šeimos centro darbuotojų ir jų šeimų stovykla. Jos dalyviai apžvelgė nuveiktus darbus, numatė tolesnės veiklos plėtimo galimybes, aptarė, kaip geriau atsiliepti į Vilniaus arkivyskupijos parapijų ir Vilniuje esančių įvairių bendruomenių poreikius. Daug kalbėta ir apie jaunavedžių įtraukimą į Vilniuje esančių šeimų bendruomenių veiklą, ieškota būdų, kaip pa-

skatinti juos ir susituokus dalyvauti Šeimos centro organizuojamuose renginiuose – paskaitose, rekolekcijose, šventėse ir pan.

-sv-

Tiltagaliai. Liepos 24 – rugpjūčio 1 d. „Trimito“ moksleivių stovyklavietėje veikė Šv. Jono kongregacijos stovykla šeimoms. Stovyklavo 96 vaikai ir 54 suaugusieji. Kiekviena stovyklos diena buvo skirta iškiliems Bažnyčios šventiesiems. Stovyklautojai galėjo klausytis šv. Jono brolių paskaitų, dalyvauti Mišiose, garbinti Švč. Sakramentą, dalytis savo išvalgomis diskusijų grupėse. Stovyklos dalyviai galėjo priimti Sutaikinimo sakramentą. Liepos 30 d. organizuota piligriminė kelionė į Skapiškį, po jos lankytasi Rokiškyje. Stovyklaujantiems vaikams buvo parengta atskira programa, kurią vainikavo vyresniųjų vaikų naktinis žygis. Stovyklautojus taip pat aplankė Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. Šv. Jono broliams ir seserims talkino 17 savanorių.

-tv-

Palanga. Rugpjūčio 1–7 d. čia vykusioje moksleivių ateitininkų vasaros stovykloje dalyvavo 66 stovyklautojai iš Gargždų, Panevėžio, Pailės, Šilutės, Telšių ir kt. Stovyklos metu jaunuoliai dalyvavo Mišiose bei Sutaikinimo pamaldose, klausėsi paskaitų, ilsėjosi prie jūros.

-tv-

Kulautuva. Rugpjūčio 4–13 d. „Gyvenimo ir tikėjimo“ institutas Kulautuvos jėzuitų namuose surengė asmenines rekolekcijas. Į jas susirinkę tikintieji iš visos Lietuvos gilinosi į savo santykį su Dievu, meldėsi asmeniškai ir šventė Eucharistiją. Asmeninius pokalbius su rekolekcijų dalyviais vedė kun. A. Gudaitis SJ, ses. S. Ryliškytė SJE, ses. G. Dapšauskytė, V. Šadzevičiūtė, R. Saulėnienė, A. Bandanskytė.

-jp-

Baltrėškės. Rugpjūčio 6 d. Tiberiados bendruomenėje apie 50 jaunuolių gilino savo tikėjimo tiesas, bendravo su bendraamžiais, dalijosi asmenine ir bendruomenine maldos patirtimi. Buvo surengtas piligrimystės ir evangelizacijos žygis po kaimus. Stovyklautojai vietiniams gyventojams rodė trumpus krikščioniškus spektakliukus, pagalbėjo ūkio darbuose.

-kad-

Šventoji. Rugpjūčio 12–14 d. Šventojoje Telšių vyskupijos Jaunimo centras jaunimo vadovams surengė stovyklą-seminarą „Būti Karaliumi“. Renginyje

Šv. Mišias šioje stovykloje ženklino ekumeniškumas. Ypač didelį džiaugsmą lietuviams suteikė Šiaulių vyskupo E. Bartulio dviejų dienų viešnagė stovykloje.

Stovyklautojai ne tik meldėsi ir dirbo, bet vyko į Krokuvą, aplankė Šventojo Tėvo gimtinę, plaukiojo upe, skiriančia Lenkiją nuo Slovakijos. Buvusioje Auschwitzo koncentracijos stovykloje lankytasi susitaikymo, atsiprašymo dvasia.

-irat

Ateitininkų studijų dienos Berčiūnuose

Rugpjūčio 19–22 d. Berčiūnuose (Panevėžio raj.) Ateitininkų federacija ir „Naujasis židinys – Aidai“ surengė studijų dienas „Trys žvilgsniai į dvi Lietuvos: politika, religija, kultūra“, kuriose dalyvavo apie 80 žmonių. Renginio metu prelegentai M. Adomėnas, B. Gailius, dr. R. Trimakas, dr. E. Laumenskaitė dalijosi išvalgomis apie pamatinę teisingumą, sovietinę ir posovietinę Lietuvą, jos gyvenimą, kultūrą, religiją, visuomenę. V. Valentiničius ir V. Ališauskas apžvelgė dabartinės Lietuvos politinės visuomeninės sistemos panoramą. K. Almenas ir P. Kimbrys gilinosi į tai, kaip lietuviai katalikai turi suvokti, vertinti savo (ir pagonišką) istoriją ir kuo jam didžiuotis. E. Kelmickas ieškojo kūrybos ir religijos sąsajų.

Studijų dienų dalyviai kartu šventė Eucharistiją, su dr. T. Sodeika diskutavo apie religiją šiuolaikiniame pasaulyje, dalyvavo P. Dračiulos kūrybos pristatyme ir vakaro pašnekesiuose su dr. E. Raila dalijosi mintimis apie naująjį lietuvišką humorą. Organizuota ekskursija „Nevėžio slėnio kultūros ir istorijos įdomybės“, rengti krepšinio, tinklinio, šachmatų turnyrai, buvo mokomasi muzikuoti, dainuoti ir šokti.

-jp-

Jaunųjų ateitininkų vasara

Birželio 27 – liepos 6, liepos 9–18 ir liepos 21–30 d. Lietuvos ateitininkų federacijos Jaunųjų ateitininkų sąjunga Berčiūnuose jauniesiems ateitininkams ir jų draugams surengė trijų pamainų stovyklą „Mes norime pamatyti Jėzų“, kurioje ilsėjosi ir į tikėjimo tiesas gilinosi apie 300 vaikų iš įvairių Lietuvos vietų. Stovykloje savanoriais dirbo Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai ir dėstytojai, svečiai iš Belgijos ir Olandijos, katalikiškosios jaunimo organizacijos *Chiro* nariai bei Karo akademijoje studijuojantys jaunuoliai. Būsimieji kariūnai į Jaunųjų ateitininkų sąjungos veiklą išitraukė šios sąjungos pirmininkės R. Vareikienės iniciatyva. Kariūnai savanoriai, prieš vykdamai dirbti į stovyklą, dalyvavo vadovų rengimo kursuose, Vilniaus krašto ateitininkų rengiamuose tradiciniuose renginiuose.

Jaunieji ateitininkai liko patenkinti tuo, kaip jaunieji kariūnai su jais bendravo. Kariūnai vedė pilietiško pamokėles, pasakojo apie Lietuvos kariuomenę, aiškino, kodėl reikia gerbti vėliavą, šalies įstatymus, supažindino su rikiuotės elementais ir kitais karinių statutų dalykais. Ypatingą dėmesį kariūnai skyrė patiems mažiausiems ir neįgaliesiems iš Apulės vaikų namų ir Šv. Jono bendruomenės. Kiekviena stovyklavimo diena turėjo savo prasmę ir siekė padėti atskleisti pagrindinę temą „Mes norime pamatyti Jėzų“. Stovyklautojams buvo surengtos tautų susikaupimo, talentų dienos, organizuotos olimpiados, dainų šventės, turistiniai žygiai, kurių metu buvo mokomasi drauge įveikti sunkumus, gilinamos Lietuvos istorijos žinios, susipažįstama su jos dabartimi, stovyklautojai turėjo galimybę prisitarti prie chorinės muzikos ištakų, analizuoti savo patirtį ir išgyvenimus, atskleisti savo talentus.

-jp-

Tradiciniai didieji šv. Onos atlydai Anykščiuose

Liepos 25 d. (sekmadienį) Anykščiuose buvo iškilmingai švenčiami tradiciniai didieji šv. Onos atlydai, vainikavę kitus du didelius renginius – Pasaulio anykštėnų ketvirtąjį suvažiavimą ir miesto šventę. Ta proga į Anykšč-

čius buvo atvykęs apaštališkasis nuncijus Baltijos šalyse arkivyskupas dr. Peteris Stephanas Zurbriggenas su savo patarėju mons. Charlesu Danielu Balvo. Kartu su jais sumos šv. Mišias koncelebravo ir Anykščių dekanas kan. Saulius Filipavičius. Apaštališkasis nuncijus, kuris Anykščių šventovėje šv. Mišias šventė pirmą kartą, per pamokslą kalbėjo apie puikią progą sustiprinti savo dvasines ir kultūrinės šaknis, permąstyti pagrindinius savo gyvenimo dalykus. Nuncijus priminė tas vertybes, kurių dėka praeityje Lietuva išlikdavo didi ir stipri, kuriomis žavėjosi jos kaimynės. Kartu jis kaip pavyzdį iškelė šventuosius Joakimą ir Oną, Švč. Mergelės Marijos tėvus, naujaip išryškindamas santuokos vertybes ir krikščionio atsakomybę. Šv. Mišiose giedojo Kauno jėzuitų bažnyčios choras.

Po Mišių į bažnyčią iškilminga procesija išzygiavus Romos legionierių paradui, apaštališkasis nuncijus pašventino jų vėliavą, suteikė apaštališkąjį palaiminimą ir prisiminimui išdalijo paveikslėlius su Šventojo Tėvo atvaizdu bei medalikėlius. Po to visi Romos legionieriai keliu Anykščiai – Andrioniškis keliavo į Andrioniškį. Čia Žaliajame slėnyje vyko inscenuotos Romos legionierių ir barbarų kautynės, piliavietės šturmas. Šventė pasibaigė koncertu bei smagia vakarone. -ksm-

Baigiamasis jaunųjų vargonininkų festivalio koncertas

Rugpjūčio 9 d. Anykščiuose surengtas baigiamasis XI tarptautinio jaunųjų vargonininkų festivalio *Juniores priores organorium sejnensis 2004* koncertas. Tradiciniu tapęs jaunųjų vargonininkų festivalis Anykščiuose vyko jau ketvirtą kartą. Festivalis buvo skirtas Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų iškilmei – Žolinei. Festivalis prasidėjo rugpjūčio 3 d. Švč. Mergelės Marijos Aplankymo bazilikoje Seinuose.

Festivalį Anykščiuose imta organizuoti tuomet, kai Šv. Mato bažnyčioje buvo pastatyti nauji galingi vargonai. Šie metai festivalio istorijoje ypatingi, nes minimos 170-osios vyskupo Antano Baranausko, iškilios asmenybės, vienijančios Anykščius bei Seinus, gimimo metinės, be to, šių metų festivalio programoje buvo atliekami ir lietuvių kompozitorių, Juozo Naujalio bei iš Anykščių kilusio Felikso Bajoro, kūriniai.

Anykštėnai bei svečiai turėjo galimybę pasiklausyti klasikinės muzikos šedevrų, kuriuos atliko festivalio dalyviai iš Lenkijos, Vokietijos, Ukrainos bei Lietuvos. Vargonų muzikos mėgėjai turėjo retą progą išgirsti pasaulinio garso atlikėjų profesorių Jozefo Serafino, Juliano Gembalskio, Wandos Falk atliekamų kūrinių. Šie tikri muzikos virtuozai su dideliu pasisekimu yra koncertavę Londono, Paryžiaus, Tokijo, Zalcburgo ir kitų pasaulio miestų scenose. Festivalio organizatoriai vylėsi, jog atlikėjus bei klausytojus draugėn suburianti vargonų muzika taps jėga, padedančia pažinti amžinąjį gerį ir tikėjimą. -ksm-

Mirė mons. jubil. Česlovas Krivaitis (1921–2004)

Rugpjūčio 17 d. mirė Kernavės Švč. M. Marijos Škaplierinės parapijos klebonas, kunigas jubilias Česlovas Krivaitis. Č. Krivaitis gimė 1921 m. Žebertonų kaime, Kietaviškių parapijoje (Trakų raj.). Žebertonyse lankė pradžios mokyklą, vėliau Kaišiadoryse – gimnaziją, kurią baigęs 1941 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją. 1945 m. Kaišiadorių vyskupo Teofiliaus Matulionio išventintas kunigu.

1945–1946 m. vikaravo Žiežmarių parapijoje, 1946–1950 m. ėjo klebono pareigas Žilinių parapijoje, 1950–1961 m. dirbo Vilniaus arkivyskupijos kurijos kancleriu bei klebonu Vilniaus šv. Mikalojaus parapijoje, 1961–1979 m. valdė Vilniaus arkivyskupiją. 1979–2004 m. klebonavo Kernavės Švč. M. Marijos Škaplierinės parapijoje. 1957 m. jo iniciatyva Vilniuje įsteigta Kristaus Karaliaus merginų diakonų kongregacija, kurią patvirtino Kaišiadorių vyskupas

dalyvavo per 60 jaunimo vadovų iš visos vyskupijos. Paskaitas apie vadovo kompetenciją ir savybes, savęs ir vaiko pažinimą, etinį ir vertybinį mąstymą, autoritetą vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje skaitė psichologijos dr. Aistė Diržytė, filosofijos dr. Aleksandras Patapas, Ateitininkų federacijos pirmininkas Liutauras Serapinas, kun. teol. lic. Vilius Viktoravičius, Telšių vysk. V. Borisevičiaus gimnazijos direktorė Janina Bucevičiūtė, Telšių vyskupijos Jaunimo centro darbuotojos Janina Šalkauskytė ir Roma Čenkutė. -tv-

Palanga. Rugpjūčio 14–15 d. Palangos Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje vyko tituliniai atlidai. Žolinės išvakarių Mišias aukojo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Pagrindinę atlidų dieną pamokslą sakė Veiviržėnų klebonas kun. Česlovas Degutis. Sekmadienį per votyvą giedojo Klaipėdos grigališkojo choralo grupė, o vakaro Mišiose – JAV gyvenanti dainininkė Gintarė Jautakaitė. -tv-

Klaipėda. Šv. Kazimiero parapijoje per Žolinės atlidus gausiai susirinkusiems tikintiesiems pamokslus sakė ir su jais bendravo kunigas dr. Domininkas Valentis (Vokietija). Svečias paprastai, bet labai įtaigiai kalbėjo apie Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų prasmę ir reikšmę šių dienų žmonėms. Po sumos Mišių tikintieji buvo pakviesti į parapijos *Caritas* valgyklą, kur visų laukė staigmena – gražus Žemaičių Alkieriaus koncertas ir vaisių stalas. -kss-

Kaunas. Rugpjūčio 15 d. Palaimintojo J. Matulaičio parapijos tikintieji Žolinė – Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų šventę pradėjo Palaimintojo J. Matulaičio koplyčioje šv. Mišiomis. Pamokslą sakęs parapijos klebonas V. Pabrinkis atkreipė dėmesį į Švč. Mergelės Marijos nekaltumą ir šventumą ir iškelė ją kaip tikėjimo ir nuolankumo pavyzdį. Po šv. Mišių Kauno miesto savivaldybės Sveikatos komiteto pirmininko prof. A. Dumčiaus iniciatyva Čečėnijos aikštėje parapijos tikintiesiems buvo surengta religinė-tautinė Žolinės šventė. -jp-

Zarasai. Šiomet Žolinės atlidus čia pajavairino Tiberiados broliai, surengę jaunimo piligriminę kelionę iš Baltriškių į Zarasus per Avilius, Suvieką, Stelmužę. Rugpjūčio 13 d. vakare pasiekę Zarasus, piligrimai „Ažuolo“ gimnazijoje meldėsi, dėkodami Viešpačiui už

sėkmingą kelionę. Rugsjūčio 14 d. rytą bažnyčioje buvo adoruojamas Švenčiausiasis Sakramentas. Vidurdienį sulaukta garbingo svečio – apaštališkojo nuncijaus arkivyskupo dr. Peterio Stephano Zurbriggen, vykstančio į Agluonos Dievo Motinos šventovės atlaidus Latvijoje. Trumpam sustojęs Zarasuose, nuncijus dalyvavo Valandų liturgijoje, Viešpaties angelo maldoje, tarė padrašinamą žodį jaunimui. Rugsjūčio 15 d., pagrindinę atlaidų dieną, sumos šv. Mišias aukojo ir pamokslą jų metu pasakė Svėdasų klebonas kun. Rimas Kaunietis. -krk-

Teofilus Matulionis. 1962–1965 m. dalyvavo Vatikano II Susirinkimo sesijose, 1965 m. popiežius Paulius VI suteikė jam monsinjoro titulą.

Mons. Česlovas Krivaitis palaidotas rugsjūčio 19 d. Kernavės bažnyčios šventoriuje, specialiai įrengtame kapo rūsyje – kriptoje. Laidotuvių šv. Mišioms vadovavo Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis, koncelebravo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Vilniaus arkivyskupo pagalbininkas vyskupas Juozas Tunaitis, 43 kunigai. Pamokslą pasakė vysk. J. Tunaitis. Per Mišias giedojo Kristaus Karaliaus diakonų kongregacijos seserys. Laidotuvių šv. Mišiose dalyvavo nemažas būrys monsinjoro gerbėjų, parapijiečiai. Prie kapo kalbėjo kun. Rokas Puzonas, kiek vėliau prie vakarienės stalo prisiminimais apie monsinjorą dalijosi Širvintų rajono savivaldybės meras pon. Šimonėlis, kun. Vaclovas Aliulis MIC. -Kš-

ŠILUVOS ATLAIDAI

2004 m. rugsėjo 8–15 d.

Su Marija į Eucharistijos slėpinį

Pagrindinė atlaidų maldų intencija

Kad per Eucharistijos metus, prasidėsiančius spalio mėnesį, Lietuvos tikintieji dar labiau pamiltų Eucharistinį Jėzų.

Rugsjūčio 29 d., sekmadienis Padėkos diena už laisvę ir Nepriklausomybę

8.30 val. eisenos į Šiluvą: iš Tytuvėnų (vadovauja vysk. E. Bartulis), nuo Dubysos slėnio (vadovauja arkiv. S. Tamkevičius).

12 val. šv. Mišios Šiluvos bazilikoje už tremtinius ir visus kentėjusius už laisvę.

Rugsėjo 8 d., trečiadienis Švč. Mergelės Marijos Gimimas Kariuomenės ir partizanų diena

10 val. meldžiamės už žuvusius ginant Lietuvos laisvę.

12 val. meldžiamės už Lietuvos karius ir prašome apsaugos Tėvynei.

18 val. meldžiamės, kad grįžtų tarpusavio santarvė.

Rugsėjo 9 d., ketvirtadienis Teisėtvarkos darbuotojų diena

10 val. meldžiamės už besidarbuojančius dėl žmonių saugumo.

12 val. meldžiamės už policijos darbuotojus.

18 val. meldžiamės, kad nuteistieji sugrįžtų į gyvenimą.

Rugsėjo 10 d., penktadienis Darbininkų, ūkininkų ir verslininkų diena

10 val. meldžiamės už verslininkus, gamyklų, įmonių darbuotojus.

12 val. meldžiamės už ūkininkus ir jų ateitį Europos Sąjungoje.

15 val. konferencija apie Europos Švč. M. Marijos šventovės.

18 val. meldžiame krikščioniškų Lietuvos žmonių santykių.

Rugsėjo 11 d., šeštadienis Parapijų ir Viešpaties vynuogyno darbininkų diena

10 val. dėkojame Dievui už Eucharistijos dovaną.

12 val. meldžiamės, kad augtų tikinčiųjų bendruomenės.

18 val. meldžiamės už Kristaus vynuogyno darbininkus.

Rugsėjo 12 d., sekmadienis Šeimų, vaikų ir jaunimo diena

10 val. meldžiamės, kad būtų gerbiama teisė gimti ir laimingai gyventi.

12 val. meldžiamės už Lietuvos vaikus.

15–15.30 val. jaunųjų piligrimų sutikimas.

16 val. meldžiamės už Lietuvos jaunimą.

18 val. meldžiamės, kad prisikeltų suirusios šeimos.

Rugsėjo 13 d., pirmadienis Ligonų ir neįgaliųjų diena

10 val. meldžiamės už besirūpinančius ligoniais ir kenčiančiais.

12 val. meldžiamės už sunkiai sergančius ir neįgaliuosius.

18 val. meldžiame vidinio išgydymo kenčiantiesiems.

Rugsėjo 14 d., antradienis Politikų, valdininkų ir žiniasklaidininkų diena

10 val. meldžiamės už Lietuvos politikus, valdininkus ir žurnalistus.

12 val. meldžiame teisingo pasirinkimo per rinkimus į Seimą.

18 val. meldžiame vidinio išgydymo iš okupacijos žaizdų.

Rugsėjo 15 d., trečiadienis – Švč. M. Marija Sopulingoji Kunigų ir vienuolių diena

10 val. meldžiame pašaukimų į kunigystę ir Dievui pašvęstą gyvenimą.

12 val. meldžiamės už Lietuvos kunigus, seseris ir brolius vienuolius.

18 val. dėkojame Dievui už malones per Šilinių atlaidus.

Šv. Mišios

8, 9 ir 11 val. Apsireiškimo koplyčioje

10, 12 ir 18 val. Bazilikoje

11.30–11.55 val. liturginė katechezė aikštėje prieš Baziliką,

12 val. pagrindinės šv. Mišios ir Švč. M. Marijos litanija aikštėje prieš Baziliką

Rožinio malda

Kasdien 17 val. procesijoje nuo Apreiškimo koplyčios į Baziliką.

Švč. Sakramento adoracija

Kasdien Bazilikoje nuo 16 iki 17 val.

Iš rugsėjo 10-osios į 11-ąją – nuo 21 val. per visą naktį.

Pastaba. Su maldininkais atvykstantiems kunigams aukoti šv. Mišias Apsireiškimo koplyčioje bus galima 8, 9, 10, 11, 15, 16 val. Kviečiame šiomis valandomis norinčius aukoti Mišias iš anksto registruotis pas Šiluvos kleboną tel. (428) 43190, mob. tel. (612) 56938.

GUDRUSIS PRIEVAIZDAS

25 eilinis sekmadienis (C)

Am 8, 4–7; 1 Tim 2, 1–8; Lk 16, 1–13

Ką tik girdėjome svarbius Kristaus žodžius: „Joks tarnas negali tarnauti dviem šeimininkams“ (*Lk 16, 13*). Apie kokius šeimininkus kalba šio sekmadienio Evangelija? Atsakymą randame toje pačioje Evangelijoje: „Negalite tarnauti Dievui ir pinigui“. Kuris iš šių dviejų yra tikrasis mūsų šeimininkas?

Atsiverčiame pirmąją Šv. Rašto eilutę ir skaitome patį pirmąjį sakinį: „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“. Kas gi kitas galėtų būti tikrasis pasaulio šeimininkas, jeigu ne jo Kūrėjas?

Kai šėtonas dykumoje gundė Jėzų, reikalaudamas sau dieviškos pagarbos, Jėzus jam atkirto: „Eik šalin šėtone! Juk parašyta: Viešpatį savo Dievą tegarbink ir jam vienam tetarnauk!“ Šiandien pirmąjį skaitinį palydėjome psalmės žodžiais: „Šlovė Viešpaties vardui dabar ir per amžius, garbė jo aukštesnė už dangų“. Štai tikrasis mūsų šeimininkas, kuriam privalome tarnauti!

O kas tu esi, žmogau? Ar kartais nemanai, kad visa yra tavo, ir gali elgtis visiškai nieko nepaisydamas? Pasak Šv. Rašto, žmogui Dievas pavedė visą žemę ir visa, kas yra žemėje: „Viešpataukite ir jūrų žuvims, ir padangių sparnuočiams, ir visiems žemėje judantiems gyvūnams“. Tačiau tikrasis visa ko šeimininkas yra Dievas. Atidavęs žmogui žemę, Dievas iš žmogaus pareikalavo tik vieno dalyko – nevalgyti vieno medžio vaisių. Tai žmogui nuoroda, kad jo valdžia žemėje ribota, kad ne jis pasaulio šeimininkas, kad jam teks duoti apyskaitą. Bet žmogus, užuot vykdęs Dievo pavedimą, pats panoro būti šeimininku. Ir pirmieji žmonės, ir visi jų vaikai, ir visi jų ainiai nenori pripažinti tikrojo šeimininko, patys šeimininkauja, nepaisydami tikrojo ir vienintelio visa ko šeimininko. Mes labai akivaizdžiai matome liūdnius blogo šeimininkavimo vaisius. Pavartę istorijos lapus, randame daugybę baisių netikusio žmogaus prievaizdavimo pėdsakų: karai, revoliucijos, žudynės, milijonai badaujančiųjų. Nei kultūra, nei civilizacija neišmokė žmogaus daryti išvadas iš savo klaidų. Blogo šeimininkavimo padariniai lydi žmoniją, nepaisant žmogaus laimėjimų. Turtinga mūsų žemė, visiems užtektų ir vietos, ir duonos, bet žmonės kariauja ir karams galo nematyti.

Šios dienos pirmajame skaitinyje pranašas Amosas bara Izraelio vaikus, kad blogai vykdo savo prievaizdavimo pareigas, kad nesilaiko teisingumo, kad skriaudžia vargšus: „Klausykite šio žodžio tie, kurie spaudžiate silpnuosius ir engiate šalies varguolius! Jūs sakote: „Kada gi praeis šventadienis, kad klėtis atvertume, saikus sumažintume, kainą pakeltume, svarsčius suklastotume?“ Ar ne panašūs mūsų laikų žmonės, kuriems jau neberūpi šventadieniai, kurių galvos pilnos planų, kaip savo galią padidinti, kaip, nepaisant aplinkui bujojančio skurdo ir vargo, sukurti sau žemėje rojų.

Kristaus palyginimas mums primena, kad žmonių prievaizdavimo laikas baigsis. Anksčiau ar vėliau tikrasis pasaulio šeimininkas kiekvienam žmogui ištars: „Duok savo prievaizdavimo apyskaitą, nes jau nebegali būti prievaizdu“. Girdėtame Jėzaus palyginime mus stebina, kad šeimininkas pagyrė suktąjį prievaizdą. Tačiau nesunkiai suvokiame: prievaizdas giriamas ne už suktumą, bet už tai, kad pasirūpino savo rytdiena. Atleistasis prievaizdas matė, kad jis darbui jau netinka, elgetauti jam gėda, tad gerai pasvarstęs randa gerą išeitį. Vienam ir antram savo šeimininko skolininkui sumažina skolas, tikėdamasis, kad skolininkai sunkią valandą jo nepamirš.

Kokią gi pamoką duoda mums gudrus užvaizdas? Vienintelis dalykas, ko iš jo galima pasimokyti – tai jo rūpestis dėl ateities: „Ką veiksiu, kad šeimininkas atima iš manęs prievaizdavimą?“ Jis tuoj sušaukia šeimininko skolininkus ir nurašo jų skolas. Bent šitie liks jo bičiuliai, kai bus sunku.

Garsusis pedagogas kunigas Tihameris Totas vienoje knygoje pasakoja apie įdomų susitikimą. Vienos miesto gatvėje į jį kreipiasi suvargusi senutė. „Pasigailėk manęs“, – gražia prancūzų kalba prašo kunigo ši nelaimingoji. „O, jūs kalbate prancūziškai?!“ – nustemba kunigas. „Galiu ir angliškai“, – atsakė senutė. Kunigas ėmė domėtis, kas ji ir iš kur. Tuomet toji pavargusiu balsu pasakė: „Buvau graži, turtinga, visų gerbiama, gyvenau linksmai. Tik vieno nemokėjau – pasirūpinti savo ateitimi“.

Šį sekmadienį mintimis stabtelėkime prie savo, mums Dievo duoto, gyvenimo ir pamąstykite apie jo ateitį. Kristus mūsų ateitį mato ne šiame gyvenime. „Mano Tėvo namuose daug buveinių. <...> einu jums vietos paruošti“ (*Jn 14, 2*). Ši ateitis mums nepalyginti svarbesnė už bet kokius žemiškus namus, bet kokią prabangą. Todėl Jis šiandien kviečia: „Darykitės bičiulių su apgaulinga Mamona, kad galui atėjus, jie priimtų jus į amžinąsias padangtes“.

Parengė V. S.

POMIRTINIS LIKIMAS

26 eilinis sekmadienis (C)

Am 6, 1. 4–7; 1 Tim 6, 11–16; Lk 16, 19–31

Šio sekmadienio Evangelija mums praskleidžia žmogaus pomirtinio likimo uždangą. Labai konkrečiai parodomas dviejų žmonių žemiškasis gyvenimas ir jų pomirtinis likimas: ir vargšas Lozorius, ir turtuolis miršta. Šiandien Evangelija kviečia pamąstyti, kas gi bus toliau. Tai klausimas apie pomirtinį gyvenimą. Ar jis egzistuoja? Juk žmonės gyvena tarsi jo nebūtų.

Šventasis Raštas mums nuolat primena pomirtinį gyvenimą. Ką tik girdėjome paties Kristaus palyginimo žodžius: „Elgeta mirė ir buvo angelų nuneštas į Abraomo prieglobstį“. Gedulinėje dėkojimo giesmėje sakoma: „Gyvenimas, Viešpatie, tavo ištikimiesiems tik pasikeičia, bet nenutrūksta, ir, šios žemės laikinajam būstui suirus, danguje jų laukia amžinoji buveinė“. Mes dažnai dalyvaujame gedulinėse Mišiose. Ne kartą esame girdėję kunigą skaitant: „Teisių žmonių sielos apvaizdoje Dievo; daugiau nebelies jų mirtinės kankynės. Akims neišmanėlių jie jau numirę; kad jie mus paliko, paikiesiems – nelaimė; su kuo išsiskyrė, atrodo išnykę. Tuo tarpu teisieji ramybėje ilsis“.

Kristus, savo gyvenimą pašventęs Dievo karalystės skelbimui, net paskutinę savo žemiškojo gyvenimo akimirką kalba apie pomirtinį gyvenimą. Atgailaujančiam latrui jis ištaria: „Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje“.

Neįmanoma trumpoje homilijoje suminėti visų Šventojo Rašto žodžių apie pomirtinį gyvenimą. Bet tai ir nebūtina: juk ši tiesa yra paties Dievo įdiegta į žmogaus širdį. Tą tiesą išpažįsta ne tik krikščionys, bet ir žydai, ir musulmonai, ir apskritai visų religijų atstovai. Žvelkime į nūdieną, žvelkime į praeitį – visur randame vienokį ar kitokį tikėjimą pomirtiniu gyvenimu. Šis visuotinis tautų įsitikinimas liudija, kad tokia samprata glūdi pačioje žmogaus prigimtyje.

Tačiau mums, krikščionims, svarbiausias yra Kristaus liudijimas. Jeigu nėra pomirtinio gyvenimo, kaip tuomet suprasti jo įsikūnijimą, jo vargingą gyvenimą, o ypač mirtį ant kryžiaus? Juk jis neatnešė į žemę nei taikos, nei teisingumo. Jis nepasitaravo mokslui, nepadarė jokių išradimų, neparašė jokios knygos. Tačiau skriaudžiamiesiems ir persekiojamiesiems Jėzus kalbėjo: „Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje“. Savo mokinius jis drašino: „Nebijokite tų, kurie žudo kūną, bet negali užmušti sielos. Verčiau bijokite to, kuris gali pražudyti ir sielą, ir kūną pragare“ (*Mt 10, 28*).

Kokią vertę turėtų visas Kristaus mokymas, jeigu nebūtų pomirtinio gyvenimo? Kokią prasmę turėtų Kristaus kvietimas: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi“ (*Mt 16, 24*)? Šiam sakiniui ypatingą svorį suteikia Kristaus žodžiai: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas. Kas tiki mane – nors ir numirtų, bus gyvas. Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane, neragaus mirties per amžius“ (*Jn 11, 25–26*).

Kristus ne tik skelbia pomirtinį gyvenimą, bet pats yra gyvas pomirtinio gyvenimo įrodymas. Juk iš mirties prisikėlusį Kristų matė daug garbingų ir patikimų liudytojų. Anot šv. Pauliaus, Kristus „pasirodė Kefui, paskui dvylikai. Vėliau jis pasirodė iš karto daugiau nei penkiems šimtams brolių <...>. Po to jis pasirodė Jokūbui, paskui visiems apaštalams. O visų paskiausiai, lyg ne laiku gimusiam, jis pasirodė ir man“. Šie Pauliaus žodžiai yra itin reikšmingi, nes išreiškia seniausią apaštališkąją tradiciją, ant kurios laikosi visas krikščioniškojo tikėjimo rūmas.

Šiandien apmąstant pomirtinį gyvenimą susiduriama su asmeninio teismo tema. Evangelijos palyginimas skelbia, kad Lozorius po mirties „buvo angelų nuneštas į Abraomo prieglobstį“. Tuo tarpu turtuolis atsidūrė pragaro kančiose. Bažnyčia, remdamasi šiuo ir kitais Šventojo Rašto tekstais, nuolat skelbia, kad po mirties žmogaus laukia asmeninis teismas. Katalikų Bažnyčios katekizme skaitome: „Kiekvieno žmogaus nemirtingoji siela mirties valandą gauna amžinąjį atlyginimą, kai asmeniniame teisme jo gyvenimas sugretinamas su Kristumi: arba privalo nusiskaistinti, arba tuoj pat pasiekia dangaus laimę, arba tuoj pat amžinai pasmerkiamas“ (KBK 1022). Tačiau asmeninio teismo tiesa neturėtų mūsų gąsdinti. Evangelijų knygos liudija, kad mūsų teisėjas bus ne kas kitas, kaip pats mus mylintis Kristus (plg. *Mt 25, 31*). Jame mes išvelgiame Dievo pažadą, kad ten, kur bus teisama nuodėmė, triumfuos Dievo maloningumas.

Kunigas, aplankęs silpną ligonį ir suteikęs jam šventuosius sakramentus, jį švelniai padrašina šiais žodžiais: „Krikščionio siela, ruoškis keliauti iš šio pasaulio, kur tave šaukia visagalis Dievas Tėvas, kuris tave sukūrė, Jėzus Kristus, <...> kuris už tave kentėjo, Šventoji Dvasia, kuri ant tavęs buvo išlieta. Dar šiandien tebūna tau paruošta ramybės vieta, tavoji buveinė pas Dievą <...> drauge su Dievo Motina Mergele Marija <...> ir visais Dievo šventaisiais <...>. Sugrįžk pas savo Kūrėją, kuris tave padarė iš žemės dulkių, <...> kad regėtum savo Atpirkėją veidas į veidą“ (KBK 1020).

Parengė V. S.

Tikėjimo mokymo kongregacija

Laiškas Katalikų Bažnyčios vyskupams apie vyro ir moters bendradarbiavimą Bažnyčioje ir pasaulyje

IŽANGA

1. Bažnyčia, žmogiškumo žinovė, visada domėjosi tuo, kas susiję su vyru ir moterimi. Pastaruoju metu daug mąstyta apie moters orumą, jos teises ir pareigas įvairiose socialinio ir bažnytinio gyvenimo srityse. Bažnyčia, prisidėjusi, pirmiausia popiežiaus Jono Pauliaus II mokymu (1), prie šios esminės temos gilesnio supratimo, šiandien priversta atsakyti kai kurioms mąstymo srovėms, kurių ištara dažnai kertasi su autentiškais moters skatinimo tikslais.

Glaustai išdėscius bei kritiškai įvertinus kai kurias šiuolaikines antropologines sampratas, šiame dokumente ketinama pateikti minčių apie *keletą* vyro ir moters veiklaus bendradarbiavimo Bažnyčioje ir pasaulyje, pripažįstant jų skirtingumą, teisingos sampratos *prielaidų*. Šios mintys remiasi biblinės antropologijos mokymo elementais, kurie būtini siekiant apsaugoti tikrąją žmogaus asmens tapatybę. Be to, trokštama, kad šios mintys taptų išeities tašku tolesniam gilinimuisi pačioje Bažnyčioje ir išjudintų dialogą su geros valios vyrais ir moterimis, ženklinamą nuoširdaus tiesos ieškojimo ir bendrų pastangų plėtoti vis autentiškesnius santykius.

I. PROBLEMA

2. Pastaraisiais metais moters klausimo atžvilgiu išryškėjo naujų tendencijų. Pirmoji tendencija smarkiai pabrėžia moters pavaldumo būklę, taip siekdama sužadinti protesto laikyseną. Moteris, idant būtų savimi, tampa vyro priešininke. Į piktnaudžiavimus galia ji atsako galios siekimo strategija. Toks procesas veda į lyčių varžybas, kai vienos lyties tapatybė bei vaidmuo akcentuojami kitos nenaudai, antropologijoje sukeliant žalingą painiavą, kuri netarpiškiausiai ir skausmingiausiai veikia šeimos struktūrą.

Antroji tendencija išnyra įkandin pirmosios. Siekiant išvengti vienos ar kitos lyties bet kokios viršenybės, linkstama nutrinti jų skirtumus, laikant juos paprasčiausiais istorinio bei kultūrinio sąlygojimo padariniais. Tokioje perspektyvoje kūno skirtingumas, vadinamas *lytimi*, minimaliai sumažinamas, tuo tarpu grynai kultūrinis matmuo, vadinamas *gender*, maksimaliai pabrėžiamas bei laikomas pirminiu. Lyčių skirtingumo, arba dualumo, aptemdytas turi milžiniškų padarinių įvairiais lygmenimis. Antropologija, troškusi skatinti egalitarines perspektyvas moteriai, išlaisvindama ją iš bet kurio biolo-

ginio determinizmo, iš tikrųjų davė pradžią ideologijoms, kurios, pavyzdžiui, kursto abejojimą šeima, jos prigimtinę struktūrą, sudaryta iš tėvo ir motinos, į lygią gretą stato homoseksualumą ir heteroseksualumą, skatina naują polimorfiško lytiškumo modelį.

3. Tiesioginė minėtųjų tendencijų šaknis aptinkama moters klausimo kontekste, tačiau jų gilesnio motyvo reikėtų ieškoti žmogaus asmens bandymuose išsilaisvinti iš biologinių sąlygotumų (2). Anot šios antropologinės perspektyvos, žmogaus prigimtis, kaip tokia, neturi savybių, kurios jai būtų būdingos absoliučiai: kiekvienas asmuo gali arba turi formuoti save kaip nori, nes jo esminė sąranga nėra niekaip iš anksto nulemta.

Tokia perspektyva turi daug padarinių. Pirmiausia ji perša idėją, kad moters išlaisvinimas neišvengiamai verčia kritikuoti Šventąjį Raštą, perteikiantį patriarchalinį Dievo supratimą, maitinamą iš pagrindų vyriškos kultūros. Antra, ši tendencija nelaiko svarbiu ir reikšmingu dalyku to, kad Dievo Sūnus žmogaus prigimtį prisidėmė vyro pavidalu.

4. Tuo tarpu Bažnyčia, apšviesta tikėjimo į Jėzų Kristų, tokių mąstymo srovių akivaizdoje kalba apie vyro ir moters *veiklų bendradarbiavimą*, pabrėžtinai pripažindama jų skirtingumą.

Norint geriau suvokti šio atsakymo pagrindą, prasmę ir padarinius, pravartu bent trumpam atsigrežti į Šventąjį Raštą, kupiną ir žmogaus išminties. Jame šis atsakymas laipsniškai išryškėjo Dievo įsikišimo žmonijos labui dėka (3).

II. PAGRINDINIAI BIBLINĖS ANTROPOLOGIJOS ELEMENTAI

5. Pirmą nagrinėtinų Biblijos tekstų grupę sudaro pirmi trys Pradžios knygos skyriai. Jie įkelia mus „į tą biblinės ‘pradžios’ aplinką, kur apreišktoji tiesa apie žmogų kaip ‘Dievo paveikslą ir panašumą’ yra nekintamas visos *krikščioniškosios antropologijos* pagrindas“ (4).

Pirmajame tekste (*Pr* 1, 1 – 2, 4) aprašyta Dievo žodžio, kurio dėka pirmapradžiame chaose randasi perskyrimai, kūrybinė galia. Pasirodo šviesa ir tamsa, jūra ir žemė, diena ir naktis, augalai ir medžiai, žuvis ir paukščiai, „visų rūšių“. Taip iš skirtumų, kurie sykiu yra santykio pažadas, gimsta sutvarkytas pasaulis. Tokiame bendrajame fone kuriama žmonija. „Dievas tarė: ‘Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą <...>. Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos’“ (*Pr* 1, 26–27). Žmonija čia aprašyta kaip nuo pat pradžių besireiškianti vyro ir moters santykiu. Būtent tokia lytiška žmonija pabrėžtinai skelbiama „Dievo paveikslu“.

6. Antrasis pasakojimas apie kūrimą (*Pr* 2, 4–25) nedviprasmiškai patvirtina lytinio skirtingumo svarbą. Pa-

darytas Dievo bei įkurdintas sode, kad juo rūpintųsi, tas, kuris tebežymimas bendraja sąvoka *adam* [žmogus], pajunta vienatvę, kurios neįstengia užpildyti nė gyvūnų buvimas. Jam reikia *pagalbos*, kuri jį atitiktų. Šis pasakymas čia žymi ne subordinuotą vaidmenį, bet gyvybiškai svarbią *pagalbą* (5). Nenorima, kad *adam* gyvenimas nuskestų bergždžiame ir galiausiai pražūtingame santykiyje vien su savimi. Jam būtinas santykis su kita tokio paties lygio būtybe. Tik moteris, sukurta iš to paties „kūno“ bei apgaubta to paties slėpinio, dovanoja vyro gyvenimui ateitį. Tai, kad Dievas sukūrė moterį, ontologiniu lygmeniu reiškia, kad žmogus yra santykiška tikrovė. Šiame susitikime taip pat ištryksta žodžiai, privertę nuostabos apimtą žmogų pirmąkart praversti savo burną: „Ši pagaliau yra kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno“ (*Pr* 2, 23).

Šventasis Tėvas, turėdamas prieš akis šį Pradžios knygos tekstą, rašė: „Bendrajame žmogiškume *moteris* yra kitas ‘aš’. Nuo pat pradžių jie [vyras ir moteris] rodosi kaip ‘dviejų vienybė’, ir tai reiškia pirmąpradės vienatvės, kurioje žmogus nerado ‘pagalbos, kuri jį atitiktų’ (plg. *Pr* 2, 20), įveikimą. Ar čia turima galvoje vien ‘pagalba’ atliekant darbą, valdant žemę (plg. *Pr* 1, 28)? Čia neabejotinai kalbama apie gyvenimo bendrininkę, su kuria vyras gali susijungti kaip su žmona, tapdamas su ja ‘vienu kūnu’ ir dėl jos palikdamas ‘tėvą ir motiną’ (plg. *Pr* 2, 24)” (6).

Esminis skirtingumas orientuotas į bendrystę ir išgyvenamas taikingai; tai išreiškiama nuogumo tema: „Jiedu buvo nuogi, žmogus ir jo žmona, tačiau jie nejautė jokios gėdos“ (*Pr* 2, 25). Žmogaus kūnui, paženklintam vyriškumo ar moteriškumo antspaudu, „nuo pat ‘pradžios’ būdingas ‘jungtuvishkumas’, tai yra *gebėjimas išreikšti meilę, tokią meilę, kai žmogus kaip asmuo tampa dovana* ir – tokios dovanos dėka – įgyvendina savo būties bei egzistencijos prasmę“ (7). Toliau aiškindamas šias Pradžios knygos eilutes, Šventasis Tėvas rašo: „Šiuo savo ypatingumu kūnas išreiškia dvasią ir pačiame kūrimo slėpinyje yra pašauktas egzistuoti asmenų bendrystėje kaip ‘Dievo paveikslas’“ (8).

Toje pačioje „jungtuvishkumo“ perspektyvoje tampa suprantama, kokia prasme sename Pradžios knygos pasakojime moteris savo giliausia bei pirmąpradiškiausia būtimi egzistuoja „kitam“ (plg. *1 Kor* 11, 9): tai išlara, kuria, užuot išreikšus susvetimėjimą, perteikiamas pamatinis panašumo į Švenčiausiąją Trejybę, kurios Asmenys, kaip buvo apreikšta sulig Kristaus atėjimu, sudaro tarpusavio meilės bendrystę, aspektas. „‘Dviejų vienybėje’ vyras ir moteris nuo pat pradžios pašaukti egzistuoti ne tik ‘vienas greta kito’ ar ‘kartu’, bet ir *abipusiškai ‘vienas kitam’* <...>. Pradžios knygos 2, 18–25 tekstas rodo, kad santuoka yra pirmutinis ir tam tikra prasme pamatinis šio pašaukimo matmuo. Tačiau ne vienintelis. Šio pašaukimo kontekste vyksta visa žmogaus istorija žemėje. Remdamasi principu, pasak kurio, kiekvienas gyvena ‘dėl kito tarpasmeninėje bendrystėje’, šios istorijos rai-

doje plėtojasi to, kas yra ‘vyriška’ ir ‘moteriška’, integracija į Dievo norėtąjį žmogiškumą” (9).

Giedra perspektyva, kuria užbaigiamas antrasis pasakojimas apie kūrimą, pakartoja tą „buvo labai gera“, kuriuo pirmajame pasakojime baigiama pirmosios žmonių poros sukūrimo istorija. Čia glūdi Dievo pirmąpradžio plano ir giliausios tiesos apie vyrą ir moterį, tokius, kokių norėjo ir kokius sukūrė Dievas, šerdis. Tokie pirminiai Kūrėjo patvarkymai, nors nuodėmės iškreipti ir aptemdyti, niekada negali būti panaikinti.

7. Gimtoji nuodėmė pakeičia vyro ir moters vienas kito priėmimo bei gyvenimo Dievo žodžiu būdą, taip pat jų santykį su Kūrėju. Iškart po to, kai padovanoja sodą, Dievas duoda jiems pozityvų (plg. *Pr* 2, 16) ir negatyvų (plg. *Pr* 2, 17) įsakymą, kur netiesiogiai išreiškiamas esminis Dievo ir žmogaus skirtingumas. Gundomi žalčio, vyras ir moteris šiuo skirtingumu suabejoja. Kaip to padarinys, apverčiamas ir lytinio skirtingumo įgyvendinimo būdas. Tad Pradžios knygos pasakojime tarp dviejų skirtingybių nustatomas priešasties ir padarinio ryšys: kai žmogus laiko Dievą savo priešu, iškreipiamas vyro ir moters santykis. Kai šis santykis sužalojamas, savo ruožtu jų artinimuisi prie Dievo veido iškyla pavojus.

Žodžiais, Dievo adresuojamais po nuodėmės moteriai, glaustai, bet įtaigiai parodoma, kokie nuo dabar bus vyro ir moters ryšiai: „Aistringai geisi savo vyro, ir jis bus tavo galva“ (*Pr* 3, 16). Tai bus santykis, kur meilė dažnai bus nužeminama iki vien savęs ieškojimo, santykis, kur meilė ignoruojama, žudoma ir pakeičiama vienos lyties jungu kitai. Žmonijos istorijoje iš tiesų nuolat pasikartoja situacijos, kai aiškiai pasireiškia trejopas geismas, kurį, kalbėdamas apie kūno geismą, akių geismą ir gyvenimo puikybę, primena šventasis Jonas (plg. *1 Jn* 2, 16). Šioje tragiškoje situacijoje pražūva lygybė, pagarba ir meilė, kurių pagal pirmąpradį Dievo planą reikalauja vyro ir moters santykis.

8. Šių pamatinių tekstų apžvalga leidžia iš naujo patvirtinti kai kuriuos esminius biblinės antropologijos elementus.

Pirmiausia pabrėžtinus žmogaus asmeniškumas. „Žmogus yra asmuo, ir tai lygiai galioja vyrui ir moteriai: nes abu yra sukurti pagal asmenišką Dievo paveikslą ir panašumą“ (10). Vienodas asmenų kilnumas įgyvendinamas kaip fizinis, psichologinis ir ontologinis papildomumas, duodantis pradžią harmoningai santykiškai „dualiai vienybei“, kurią nesantarvės šaltiniu paversti gali tikrai nuodėmė ir kultūroje įrašytos „nuodėmės struktūros“. Problemų, susijusių su lyčių skirtingumu viešajame ar privačiam lygmenyje, biblinė antropologija siūlo imtis vadovaujantis ne konkurenciją ar kerštą, bet santykį pabrėžiančiu požiūriu.

Dėmesys taip pat atkreiptinas į lyčių skirtingumo, kaip vyre ir moteryje giliai įrašytos tikrovės, svarbą ir reikš-

mę. „Lytiškumas būdingas vyrui ir moteriai ne tik biologiniu, bet ir psichologiniu bei dvasiniu lygmeniu ir ženklina bet kurią jų raišką“ (11). Jo nevalia sumenkinti iki paprasto, nereikšmingo biologinio elemento; priešingai, tai „viena esminių asmenybės sudedamųjų dalių, vienas iš jos buvimo, reiškimosi, bendravimo su kitais, žmogiškosios meilės jautimo, išreiškimo bei išgyvenimo būdų“ (12). Šis gebėjimas mylėti, Dievo, kuris yra meilė, atspindys ir paveikslas, taip pat pasireiškia kūno, kuriame įrašytas asmens vyriškumas ar moteriškumas, jungtuviaškumu.

Antropologinis lytiškumo matmuo neatsiejamas nuo teologinio. Žmogiškoji būtybė kaip sielos ir kūno vienybė nuo pradžių yra paženklinta santykio su kitu nei ji pati. Šis santykis visada reiškiasi kaip geras ir kartu iškreiptas. Jis yra geras dėl pirmapradžio gerumo, Dievo paskelbto jau pačioje kūrinių pradžioje. Tačiau jis taip pat yra iškreiptas nuodėmės sąlygoto darnos tarp Dievo ir žmogaus praradimo. Tačiau toks iškreiptumas neatitinka nei Dievo pradinio plano vyro ir moters atžvilgiu, nei tiesos apie santykį tarp lyčių. Iš to išplaukia, kad ši gera, bet iškreipta santykį būtina išgydyti.

Kokie galimi gydymo būdai? Jei problemos, susijusios su santykiu tarp lyčių, būtų svarstomos ir analizuojamos remiantis tik nuodėmės paženklinta situacija, neišvengiamai vėl būtų įpulta į anksčiau minėtas klaidas. Todėl būtina atsisakyti nuodėmės logikos bei rasti būdą, leidžiantį tokią logiką pašalinti iš nuodėmingo žmogaus širdies. Aiškią nuorodą šia prasme mums teikia dieviškasis Išgelbėtojo pažadas, kuriame minima „moteris“ ir jos „palikuonys“ (plg. *Pr 3, 15*). Šis pažadas bus išpildytas po ilgo parengiamojo laikotarpio istorijoje.

9. Pirmoji pergalė prieš blogį vaizduojama pasakojime apie Nojų, teisų vyrą, kuris, vadovaujamas Dievo, su savo šeima bei skirtingomis gyvūnų rūšimis pabėga nuo tvano (plg. *Pr 6–9*). Tačiau išgelbėjimo viltį pirmiausia sutvirtina dieviškasis Abraomo ir jo palikuonių išrinkimas (plg. *Pr 12, 1* ir toliau). Taip Dievas ima atverti savo veidą, idant žmonija per išrinktąją tautą išmoktų žengti dieviškojo panašumo, tai yra šventumo, ir, vadinasi, širdies perkeitimo keliu. Tarp įvairių būdų, kuriais Dievas, ilgai ir kantriai auklėdamas, apsireiškia savo tautai (plg. *Žyd 1, 1*), nuolatos pasitaiko vyro ir moters sandoros tema. Tai paradoksalu, turint galvoje dramą, primenamą Pradžios knygos ir labai konkrečiai pasikartojusią pranašų laikais, taip pat šventumo ir lytiškumo sampyną Izraelį supančiose religijose. Tačiau toks simbolizmas atrodo neišvengiamas, norint suprasti būdą, kaip Dievas myli savo tautą. Dievas leidžia pažinti save kaip Sužadėtinį, mylintį Izraelį kaip savo sužadėtinę.

Jei Dievas tokia santykiu apibūdinamas kaip „pavydus Dievas“ (plg. *Iš 20, 5; Nah 1, 2*) ir Izraelis smerkiamas kaip „svetimaujanti“ ar „kekšaujanti“ sužadėtinė (plg. *Oz 2, 4–15; Ez 16, 15–34*), tai šitai daroma dėl pranašų

sustiprintos vilties išvysti Jeruzalę tampant tobula sužadėtinė: „Kaip tuoktūsi vaikinai su mergele, taip tavasis Statytojas susituoks su tavimi. Kaip džiaugiasi nuotaka jaunikis, taip tavimi džiaugsis tavasis Dievas“ (*Iz 62, 5*). Atkurta „teisumu ir teisingumu, ištikima meile ir gailėtingumu“ (*Oz 2, 21*), ji, kuri buvo nusigręžusi ieškodama gyvenimo ir laimės pas netikrus dievus, sugrįš ir tam, kuris kalbės jai į širdį, „atsilieps kaip savo jaunystės dienomis“ (*Oz 2, 17*) ir išgirs jį skelbiant: „Tavo vyras – tavo Kūrėjas“ (*Iz 54, 5*). Iš esmės tas pats išreiškia pranašo Izaijo knygoje, greta darbo, Dievo atliekamo per vyrišką kenčiančio tarno figūrą, slėpinio pateikiant moterišką Ziono figūrą, papuoštą transcendencija ir šventumu, skelbiančiais Izraeliui skirtu išganymo dovaną.

Tokiam apreiškimo būdai išskili reikšmė neabejotinai teikiama Giesmių giesmėje. Kūno grožį ir abipusio ieškojimo laimę aukštinančios žmogiškiausios meilės žodžiais čia taip pat išreiškia Dievo meilė savo tautai. Todėl Bažnyčia nesuklydo, savo ryšio su Kristumi slėpinį pažindama per tai, kad, taikydama tuos pačius pasakymus, tai, kas žmogiškiausia, drąsiai susiejo su tuo, kas dieviškiausia.

Visame Senajame Testamente ryškėja išganymo istorija, kurioje kartu veikia ir vyriškumas, ir moteriškumas. Sužadėtinio ir sužadėtinės ar ir sandoros sąvokoms, kuriomis apibūdinama išganymo dinamika, aiškiai būdingas metaforiškumas, tačiau sykiu jos yra daug daugiau negu vien metaforos. Šis jungtuviaškas žodynas paliečia pačią santykio, kurią Dievas nustato su savo tauta, prigimtį, net jei tas santykis ir yra platesnis už tai, ką leidžia patirti žmogiškosios jungtuvės. Būdu, kuriuo tokiose pranašystėse kaip Izaijo sujungiami vyriški ir moteriški vaidmenys skelbiant bei nuvokiant Dievo atlikimą išganymo darbą, taip pat nusakomos pačios konkrečios atpirkimo sąlygos. Tas išganymas kreipia skaitytąją tiek į vyrišką kenčiančio tarno, tiek į moterišką Ziono figūrą. Izaijo pranašystėse pastaroji figūra, tiesą sakant, kaitaliojama su kenčiančio tarno figūra, kol knygos pabaigoje vainikuojama slėpinga naujosios Jeruzalės, per vieną vienintelę dieną pagimdančios tautą (plg. *Iz 66, 7–14*), vizija, didelės naujybės, kurią Dievas rengiasi įgyvendinti, pranašystė (plg. *Iz 48, 6–8*).

10. Visi šie pirmavaizdžiai išsiskleidžia Naujajame Testamente. Viena vertus, Marija, kaip išrinktoji Ziono duklė, savo moteriškumu aprėpia ir perkeičia Izraelio kaip sužadėtinės, laukiančios savo išganymo dienos, būvį. Kita vertus, Sūnaus vyriškumas leidžia įžiūrėti, kaip Jėzus į savo asmenį įima visa, kas Senojo Testamento simbolizmo buvo priskirta Dievo meilei savo tautai, meilei, aprašinėjamai kaip sužadėtinio meilė savo sužadėtinėi. Jėzaus ir jo motinos Marijos figūros ne tik laiduoja Senojo ir Naujojo Testamento nepertraukiamumą, bet ir sykiu pranoksta Senąjį Testamentą, nes sulig Jėzumi Kristumi pasirodo, pasak šventojo Ireniejaus, „visiška naujybė“ (13).

Šis aspektas ypač išryškintas Jono evangelijoje. Pavyzdžiui, Kanos vestuvėse Jėzų jo motina, vadinama „moterimi“, akina duoti naujo vyno, ženklinančio būsimas vestuves su žmonija (plg. *Jn* 2, 1–12). Šios mesijinės vestuvės tikrove taps ant kryžiaus, kur, vėlgi dalyvaujant jo motinai, vadinamai „moterimi“, iš atviros Nukryžiuotojo širdies liesis Naujosios Sandoros kraujas/vynas (plg. *Jn* 19, 25–27. 34) (14). Todėl nieko nuostabaus, kad Jonas Krikštytojas, paklaustas, kas jis, vadina save „sužadėtinio bičiuliu“, kuris džiaugiasi sužadėtinio balsu ir, jam atėjus, turi pasitraukti: „Kas turi sužadėtinę, tas sužadėtinis, o sužadėtinio bičiulis, kuris šalia stovi ir girdi, džiaugte džiaugiasi jaunikio balsu. Šiam mano džiaugsmui dabar jau nieko netrūksta. Jam skirta augti, o man – mažėti“ (*Jn* 3, 29–30) (15).

Paulius apaštalaudamas išplėtoja visą jungtuviašką atpirkimo prasmę ir krikščionišką gyvenimą suvokia kaip jungtivių slėpinį. Korinto Bažnyčiai, kurią pats įsteigė, jis taip rašo: „Aš pavyduliauju dėl jūsų Dievo pavydu. Mat aš jus sužadėdavau su vienu vyru, Kristumi, ir turiu pas jį nuvesti jus kaip skaisčią mergelę“ (2 *Kor* 11, 2).

Sužadėtinis Kristus ir Bažnyčia santykis vėl taidomas ir išsamiai gilinamas Laiške efeziečiams. Naujojoje Sandoroje mylima sužadėtinė yra Bažnyčia ir, kaip Šventasis Tėvas moko *Laiške šeimos*, „ta sužadėtinė, apie kurią kalbama Laiške efeziečiams, glūdi kiekviename pakrikštytajame ir yra kaip asmuo, pasirodantis savo Sužadėtinio žvilgsniui. Jis mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save <...>, kad padarytų sau garbingą Bažnyčią, neturinčią jokios dėmės nei raukšlės, nei nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą“ (*Ef* 5, 25–27) (16).

Apmąstydamas vyro ir moters vienybę, kokia aprašyta pasaulio sukūrimo momentu (plg. *Pr* 2, 24), apaštalas sušunka: „Tai didis slėpinys – aš tai sakau apie Kristų ir Bažnyčią“ (*Ef* 5, 32). Vyro ir moters meilė, palaikoma krikšto paženklinto gyvenimo galios, dabar tampa Kristaus ir Bažnyčios meilės sakramentu, ištikimybės ir vienybės slėpinio, iš kurio gimsta „naujoji Ieva“ ir kuriuo ji gyvena žemiškosios kelionės metu, laukdama amžinųjų vestuvių pilnatvės, liudijimu.

11. Sutuoktiniai krikščionys, kurie yra įtraukti į Velykų slėpinį bei tapę gyvais Kristaus ir Bažnyčios meilės ženklais, turi atnaujintą širdį ir gali išvengti geismo bei tendencijos kitus valdyti paženklintų santykių, kurie pirmosios poros gyvenime atsirado dėl nuodėmės nutraukto ryšio su Dievu. Meilės gerumas, kurio visada ilgėjosi sužeista žmogaus širdis, šiems sutuoktiniams atsiskleidžia išryškindamas naujus akcentus bei galimybes. Būtent šioje šviesoje Jėzus, paklaustas dėl skyrybų (plg. *Mt* 19, 3–9), gali priminti vyro ir moters sandoros reikalavimus, kurių Dievas norėjo pradžioje, tai yra dar nepasirodžius nuodėmei, kuri pateisino vėlesnius Mozės įstatymo kompromisus. Užtuot užkrovęs sunkią ir griežtą tvarką, Jėzus šiais žodžiais iš tikrųjų skelbia „gerąją

naujieną“, už nuodėmę stipresnės ištikimybės naujieną. Atpirkimo galia ištikimybės pergalė prieš silpnybes, patirtas žaizdas ir poros nuodėmės galima. Širdis atnaujinančioje Kristaus malonėje vyras ir moteris tampa pajėgūs išsilaisvinti iš nuodėmės ir pažinti abipusio savęs dovanojimo džiaugsmą.

12. Laiške galatams šventasis Paulius rašo: „Visi, kurie esate pakrikštyti Kristuje, apsilinkite Kristumi. <...> nebėra nei vyro, nei moters“ (3, 27–28). Apaštalas čia nepaneigia vyro ir moters skirtingumo, kurį kitur laiko Dievo plano dalimi. Veikiau jis nori pasakyti, kad varžymasis, priešiškas, prievarta, iki tol iškraipydavę vyro ir moters santykį, Kristuje yra įveikiami ir įveikti. Šia prasme vyro ir moters skirtingumas, lydintis apskritai visą biblinį apreiškimą, patvirtinamas labiau negu bet kada. Apreiškime Jonui dabartinės istorijos paskutinę valandą pasirodo „naujas dangus“ bei „nauja žemė“ (21, 1), išnyrantys moteriškosios Jeruzalės, išpuostos „kaip nuotaka savo sužadėtinui“ (21, 2), vizijoje. Apreiškimas baigiasi sužadėtinės ir Dvasios žodžiais, kuriais jos meldžia Sužadėtinį ateiti: „Ateik, Viešpatie Kristau!“ (*Apr* 22, 20).

Tad vyriškumas ir moteriškumas apreikšti kaip *ontologiškai priklausantys kūrinių* ir todėl nuskirti egzistuoti – savaime suprantama, perkeistu pavidalu – *ir už dabartinio laiko*. Šitaip jie apibūdina meilę, kuri „niekada nesibaigia“ (1 *Kor* 13, 8), net jei laikiskas ir žemiškas lytiškumo pavidalas, orientuotas į gimimo ir mirties paženklintą gyvenimo formą, yra praeinantis. Tokią būsimą vyriškumo ir moteriškumo egzistavimo formą norima pranašingai pažymėti celibatu dėl Karalystės. Celibatiškai gyvenantieji užbėga į priekį gyvenimo tikrovei, kuri, likdama vyro ir moters, kartu nebėra pavaldi dabartiniams santuokinio santykio ribotumams (plg. *Mt* 22, 30). Kita vertus, tiems, kurie gyvena santuokoje, toks gyvenimo būvis tampa jų santykio atbaigimo susitikus su Dievu veidas į veidą priminimu bei pranašyste.

Skirtingi nuo kūrinių pradžios ir tokie liksiantys amžinybėje, vyras ir moteris, įtraukti į velykinį Kristaus slėpinį, nebelaiko savo skirtingumo neigimu ar niveliacija įveiktinos nesantarvės priežastimi, bet suvokia tai kaip bendradarbiavimo, puoselėtiną gerbiant vienas kito skirtingumą, galimybę. Tai atveria perspektyvas, leidžiančias geriau suprasti moters kilnumą bei jos vaidmenį žmonių visuomenėje ir Bažnyčioje.

III. MOTERIŠKŲJŲ VERTYBIŲ SVARBA VISUOMENĖS GYVENIME

13. Tarp pamatinių vertybių, susijusių su konkrečiu moters gyvenimu, aptinkama ta, kuri vadinama „gebėjimu būti dėl kito“. Nepaisant to, kad kai kurios feministinės srovės reikalauja „buvimo dėl savęs“, moteris išlaiko gilų intuityvų jausmą, kad geriausią jos gyvenimo dalį sudaro veikla, orientuota į kito budinimą, auginimą bei apsaugą.

Tokia intuicija susijusi su jos fiziniu gebėjimu dovanoti gyvybę. Toks gebėjimas, realizuojamas ar potencialus, yra tikrovė, iš pagrindų ženklinanti moters asmenybę. Jis leidžia moteriai labai greitai subręsti, suvokti gyvenimo rimtumą ir nuo to neatsiejamą atsakomybę. Tai išmoko ją jausti bei gerbti konkrečius dalykus, priešingus abstrakcijoms, kurios dažnai neša mirtį individo ir visuomenės egzistencijai. Galiausiai moteriai net beviltiškiausiose situacijose – tai liudija buvusi ir dabartinė istorija – būdingas nepakartojamas gebėjimas nepalūžti ištikus nelaimei, leisti gyvybei rasti net kraštutinėmis sąlygomis, atkakliai žvelgti į ateitį ir galiausiai ašaromis priminti kiekvienos žmogiškosios gyvybės vertę.

Nors motinystė yra esminė moteriškosios tapatybės dalis, tai neduoda pagrindo traktuoti moterį vien biologinės prokreacijos aspektu. Šiuo atžvilgiu gali pasitaikyti didelių perlenkimų, vitalizmo sąvokomis aukštinančių biologinį vaisingumą ir dažnai lydimų pavojingos nepagarbos moteriai. Čia labai reikšmingas yra drąsus, turint prieš akis Senojo Testamento tradiciją ir daugelio visuomenių reikalavimus, krikščioniškasis pašaukimas mergeliškumui (17). Jis iš esmės priešingas bet kokiai pretenzijai uždaryti moterį vien biologinėje paskirtyje. Kaip mergeliškumui fizinė motinystė primena, kad krikščioniškasis pašaukimas neatsiejamas nuo konkretaus savęs dovanojimo kitam, lygiai taip fizinei motinystei mergeliškumas primena jos iš pagrindų dvasinį matmenį – tai, jog tam, kad iš tiesų gimtų kitas, nevalia pasitenkinti vien fiziniu pagimdymu. Tai reiškia, kad motinystė gali aptikti pilnatviškos realizacijos formų ir ten, kur fiziškai negimdoma (18).

Šioje perspektyvoje atsiskleidžia moters vaidmens nepamainomumas turint galvoje visus šeimos bei visuomenės gyvenimo lygmenis, apimančius žmonių santykius bei rūpinimąsi kitu. Čia aiškiai aiškštėja iškyla tai, ką Jonas Paulius II pavadino *moters genijumi* (19). Tai pirmiausia reiškia, kad moterys turi aktyviai ir tvirtai veikti šeimoje, „pirminėje ir tam tikra prasme ‘suverenoje’ visuomenėje“ (20), nes būtent čia pirmiausia formuojamas tautos veidas, čia jos nariai įgyja pamatines žinias. Jie išmoksta mylėti tiek, kiek patys yra mylimi dovanai, išmoksta gerbti kiekvieną kitą asmenį tiek, kiek patys yra gerbiami, išmoksta pažinti Dievo veidą tiek, kiek jį jiems pirmąkart apreiškia dėmesingumo kupini tėvas ir motina. Kiekvienąsyk, kai šių pamatinių potyrių trūksta, smurtą kenčia visa visuomenė ir pati savo ruožtu ima gimdyti įvairialypį smurtą. Tai taip pat reiškia, kad moterys turi veikti darbo pasaulyje bei visuomenės gyvenime ir galėti užimti atsakingas pareigas, teikiančias joms galimybę inspiruoti tautų politiką ir skatinti naujus ekonominių bei socialinių problemų sprendimus.

Tačiau čia kartu nevalia užmiršti, kad dviejų veiklų – šeimos ir darbo – sampyna moters atveju reiškiasi kito-

kiomis formomis negu vyro. Todėl iškyla užduotis darbo įstatymus bei organizavimą suderinti su moters misijos šeimoje reikalavimais. Užduotis nėra vien teisinė, ekonominė ar organizacinė; tai pirmiausia mentaliteto, kultūros ir pagarbos klausimas. Privalu tinkamai įvertinti moters šeimoje atliekamą darbą. Tada moterys, savo noru trokštančios visą savo laiką skirti namų ūkiui, galėtų tuo užsiimti nei visuomenės smerkiamos, nei ekonomiškai skriaudžiamos, tuo tarpu norinčios kitokios veiklos galėtų tai daryti tinkamu darbo ritmu, neverčiamos rinktis: ar atsisakyti šeimos gyvenimo, ar kasdien išgyventi *stresą*, kuris neigiamai atsiliepia asmeninei pusiausvyrai ir šeimyninei dermei. Jonas Paulius II rašė: „Visuomenei bus garbė, jei, nedarant kliūčių motinos laisvei, nei psichiškai, nei praktiškai jos nediskriminuojant, nestatant į blogesnę padėtį, palyginti su kitomis moterimis, motinai bus laiduota galimybė auginti savo vaikus ir atsidėti jų auklėjimui pagal įvairius jų amžiaus poreikius“ (21).

14. Vis dėlto kartu derėtų priminti, kad moters minėtiosios vertybės pirmiausia yra žmogiškosios vertybės: pagal Dievo paveikslą sukurtų vyro ir moters žmogiškasis būvis yra vienas ir nedalomas. Tikrai todėl, kad šioms vertybėms yra netarpiškai imlesnės, moterys gali būti jų priminimu bei tinkamu ženklu. Tačiau būti „dėl kito“ galiausiai nuskirta visa žmogiškoji būtybė, vyras ir moteris. Tokioje perspektyvoje tai, kas vadinama „moteriškumu“, yra daugiau negu tiesiog moteriškos lyties atributas. Šiuo žodžiu iš tikrųjų pažymimas iš pagrindų žmogiškas gebėjimas gyventi dėl kito ir vardan kito.

Todėl moters skatinimas visuomenėje laikytinas humanizacija, įgyvendinama per moterų dėka iš naujo atskleistas vertybes. Kiekviena lyčių kovą akcentuojanti perspektyva tėra iliuzija ir pavojus: ji baigtusi segregacija bei vyrų ir moterų tarpusavio konkurencija ir skatintų solipsizmą, kurį maitintų klaidinga laisvės samprata.

Šiomis pastabomis, nepakertant pastangų puoselėti teises, kurių moterys siekia visuomenėje bei šeimoje, norima pataisyti požiūrį, kai vyrai laikomi nugalėtiniais priešais. Autentiškas vyro ir moters santykis nesuderinamas su savotišku nepasitikėjimo kupinu, gynybiniu priešiškimu. Tas santykis išgyventinas taikoje ir abipusės meilės laimėje.

Kalbant konkrečiau, jei socialinė politika – auklėjimo, šeimos, darbo, paslaugų prieinamumo ir dalyvavimo pilietiniame gyvenime srityse – turi kovoti su bet kuria neteisinga lytine diskriminacija, tai ji privalo mokėti įsiklausyti į visų lūkesčius bei pažinti visų poreikius. Lygaus kilnumo ir bendrų asmens vertybių gynimas bei skatinimas turi derėti su dėmesingu lyčių skirtingumo bei abipusiškumo pripažinimu, kai to reikalauja savojo žmogiškumo, vyriškojo arba moteriškojo, įgyvendinimas.

IV. MOTERIŠKŲJŲ VERTYBIŲ SVARBA BAŽNYČIOS GYVENIME

15. Bažnyčiai moters ženklas yra kaip niekada svarbus ir vaisingas. Tai išplaukia iš pačios Bažnyčios tapatybės, kurią Bažnyčia gavo iš Dievo ir priėmė tikėjimu. Šios „mistinės“, pamatinės, esminės tapatybės nevalia išleisti iš akių apmąstant savitus vyro ir moters vaidmenis Bažnyčioje.

Nuo pat krikščionybės pradžios Bažnyčia laiko save Kristaus pagimdyta ir su juo meilės ryšiu, geriausiai išreiškiamu jungtinių potyrių, sujungta bendruomene. Iš to išplaukia, kad pirmutinė Bažnyčios užduotis yra išlikti Kristaus apreikšto Dievo meilės slėpinio artumoje, jį kontempliuoti bei švęsti. Pamatinė šiuo atžvilgiu nuoroda Bažnyčioje yra Marija. Kalbant metaforiškai, galima sakyti, kad Marija tarsi yra Bažnyčios veidrodis, kuriame pastaroji gali pažinti savo pačios tapatybę, taip pat širdies polinkius, laikysenas bei veiksmus, kurių iš jos laukia Dievas.

Marijos egzistencija yra Bažnyčiai adresuojamas kvietimas savo būti esmingai grįsti Dievo žodžio klausymu ir priėmimu, nes tikėjimas yra ne tiek žmogaus vykdomas Dievo ieškojimas, kiek žmogaus pripažinimas, kad Dievas pas jį ateina, jį aplanko ir jam kalba. Toks tikėjimas, anot kurio, „Dievui nėra negalimų dalykų“ (plg. *Pr* 18, 14; *Lk* 1, 37), gyvuoja bei gilėja remdamasis nuolankiu ir meilės kupinu klusnumu, su kuriuo Bažnyčia kreipiasi į Tėvą: „Tebūna man, kaip tu pasakei“ (*Lk* 1, 38). Tikėjimas be paliovos kreipia į Jėzų – „Darykite, ką tik jis jums lieps“ (*Jn* 2, 5) – ir eina kartu su juo iki pat kryžiaus papėdės. Didžiausios tamsos valandą Marija išlieka nepajudinamai ištikima, nes su nepakartojamu tikrumu pasitiki Dievo žodžiu.

Būtent iš Marijos Bažnyčia visada mokosi Kristaus artumo. Marija, kuri savo rankose nešiojo Betliejaus kūdikį, moko pažinti begalinį Dievo nusižeminimą. Ji, į savo rankas priėmusi nuo kryžiaus nuimtą iškankintą Jėzaus kūną, rodo Bažnyčiai, kaip priimti visus tuos, kurie mūsų pasaulyje sužaloti prievartos ir nuodėmės. Iš Marijos Bažnyčia mokosi pažinti meilės, kurią Dievas parodė bei apreikšė savo mylimojo Sūnaus gyvenime, galia: „Jis <...> išsklaido išdidžios širdies žmones <...> išaukština mažuosius“ (*Lk* 1, 51–52). Iš Marijos Kristaus mokiniai visada mokosi šlovinimo Dievo rankų darbo akivaizdoje prasmės bei skonio: „Didžių dalykų padarė man Viešpats“ (*Lk* 1, 49). Jie suvokia, kad jų užduotis pasaulyje yra saugoti šių „didžių dalykų“ atminimą ir budriai laukti Viešpaties dienos.

16. Tačiau į Mariją žvelgti ir ja sekti nereiškia palikti Bažnyčią pasyvumui, įkvėptam pasenusios moteriškumo sampratos, ir pasmerkti ją pavojingam pažeidžiamumui pasaulyje, kur pirmiausia vertinama valdžia ir galia. Kristaus kelias iš tikrųjų nėra nei valdžios (plg.

Fil 2, 6), nei galios, pasaulio supratimu, kelias (plg. *Jn* 18, 36). Žvelgiant į Dievo Sūnų, galima suvokti, kad toks „pasyvumas“ iš tikrųjų yra meilės kelias; tai karališkoji galia, nugalinti bet kurią prievartą; tai *passio*, išgelbinti pasaulį iš nuodėmės bei mirties ir atnaujinanti žmoniją. Patikėdamas savo motiną apaštalui Jonui, Nukryžiuotasis kviečia savo Bažnyčią mokytis iš Marijos nugalincios meilės paslapties.

Nuoroda į Mariją bei jos klausymo, priėmimo, nuolankumo, ištikimybės, šlovinimo ir laukimo laikysenas, užuot teikusi Bažnyčiai atsitiktiniu moteriškumo modeliu grįstą tapatybę, daro ją Izraelio dvasinės istorijos tęsėja. Jėzuje ir per Jėzų tokios laikysenos tampa kiekvieno pakrikštytojo pašaukimu. Nepriklausomai nuo santykių, gyvenimo būvių, įvairių pašaukimų, susijusių ar nesusijusių su viešąja atsakomybe, tokios laikysenos sudaro esminį krikščioniškojo gyvenimo tapatybės aspektą. Tokios laikysenos turėtų ženklinti kiekvieną pakrikštytąjį, tačiau moteris jomis gyvena ypač intensyviai bei natūraliai. Todėl moterys, primindamos šias laikysenas visiems pakrikštytiesiems ir nepakartojamai prisidedamos prie tikrojo Bažnyčios, Kristaus sužadėtinės ir tikinčiųjų motinos, apreikšimo, Bažnyčioje atlieka didžiausios svarbos vaidmenį.

Tokioje perspektyvoje taip pat tampa aišku, jog tai, kad kunigystės šventimai rezervuoti vien vyrams (22), moterims nėra niekuo priartėti prie pačios krikščioniškojo gyvenimo širdies. Moterys pašauktos visiems krikščionims nepakartojamai rodyti bei liudyti, kaip sužadėtinė turi meilę atsakyti į savo Sužadėtinio meilę.

PABAIGA

17. Jėzuje Kristuje visa daroma nauja (plg. *Apr* 21, 5). Tačiau atnaujinimo per malonę negali būti be širdžių atsivertimo. Žvelgiant į Jėzų bei išpažįstant jį kaip Viešpatį, būtina pažinti nuodėmę nugalincios meilės kelią, kurį jis pasiūlė savo mokiniams.

Tada vyro ir moters ryšys pasikeičia, ir trejopas geismas, apie kurį kalbama pirmajame šventojo Jono laiške (plg. 2, 16), liaujasi ėmęs viršų. Teikiama moterų gyvenimo liudijimą būtina priimti kaip vertybių, be kurių žmonija užsisklęstų pasitenkinime savimi, svajonėse apie galią ir prievartos dramoje, apreikšimą. Savo ruožtu apie galią ir prievartos dramoje, apreikšimą. Savo ruožtu moteris irgi turi atsiversti ir pripažinti savojo moteriškumo nešamas nepakartojamas ir nepaprastai veiksmingas meilės kitam vertybes. Abiem atvejais kalbama apie žmogaus atsivertimą į Dievą, idant ir vyras, ir moteris pažintų Dievą kaip savo „pagalbą“, kaip švelnumo kupiną Kūrėją, kaip Atpirkėją, kuris „taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų“ (*Jn* 3, 16).

Tokio atsivertimo negali būti be nuolankios maldos, prašant iš Dievo skvarbaus žvilgsnio, leidžiančio išvysti savą nuodėmę ir kartu gydančią malonę. Ypač būtina

kreiptis į Mergelę Mariją, moterį pagal Dievo širdį, „labiausiai palaimintą iš visų moterų“ (Lk 1, 42), išrinktą apreikšti žmonėms, vyrams ir moterims, meilės kelią. Tikrai taip kiekviename vyre ir kiekvienoje moteryje pagal kiekvieno savitą malonę gali išryškėti „Dievo paveikslas“, tas šventasis atvaizdas, kuriuo jie yra apdovanoti (plg. Pr 1, 27). Tikrai taip galima iš naujo atrasti taikos ir nuostabos kelią, biblinės tradicijos liudijamą Giesmių giesmės eilutėmis, kur tuo pačiu džiaugsmu trykšta kūnai ir širdys.

Bažnyčiai tikrai žinoma pavieniuose asmenyse bei visuomenėje veikiančios ir kartais iš poros gėrio viltį atimti galinčios nuodėmės jėga. Tačiau dėl savo tikėjimo ir nukryžiuotą ir prisikėlusį Kristų jai dar geriau žinoma atleidimo ir savęs dovanojimo, nepaisant visų žaizdų ir neteisybių, jėga. Taika ir nuostaba, į kurias ji šiandien su pasitikėjimu kreipia vyrų ir moterų žvilgsnį, yra prisikėlimo sodo, apšvietusio mūsų pasaulį ir visą jo istoriją apreikškimu: „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 8. 16), taika ir nuostaba.

Per audienciją, suteiktą pasirašiusiam kardinolui prefektui, popiežius Jonas Paulius II šį laišką, priimtą Tikėjimo mokymo kongregacijos paprastojoje sesijoje, patvirtino ir nurodė paskelbti.

Roma, Tikėjimo mokymo kongregacijos būstinė,
2004 m. gegužės 31 d.,
Švenčiausiosios Mergelės Marijos Aplankymo šventė.

Kardinolas Joseph Ratzinger
Prefektas

Angelo Amato SDB
Titulinis Silos arkivyskupas
Sekretorius

Nuorodos

- (1) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* (1981 11 22): AAS 74 (1982), p. 81–191; Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988 08 15): AAS 80 (1988), p. 1653–1729; Laiškas šeimoms (1994 02 02): AAS 86 (1994), p. 868–925; Laiškas moterims (1995 06 29): AAS 87 (1995), p. 803–912; Katechezės apie žmogiškąją meilę (1979–1984): *Insegnamenti* II (1979) – VII (1984); KATALIKIŠKOJO AUKLĖJIMO KONGREGACIJA. Žmogiškosios meilės ugdymo gairės. Lytinio auklėjimo kontūrai (1983 11 01): *Ench. Vat. 9*, p. 420–456; POPIEŽIŠKOJI ŠEIMOS TARYBA. Žmogaus lytiškumo tiesa ir prasmė. Auklėjimo šeimoje gairės (1995 12 08): *Ench. Vat. 14*, p. 2008–2077.
- (2) Sudėtingu *gender* klausimu taip pat plg. POPIEŽIŠKOJI ŠEIMOS TARYBA. Šeima, santuoka ir de facto gyvenimo sąjungos (2000 11 21), 8: *L'Osservatore Romano* priedas (2000 11 22), 4.
- (3) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Fides et ratio* (1998 09 14), 21: AAS 91 (1999), p. 22: Toks atsivėrimas slėpiniui, atėjusiam per

Apreikšimą, jam [bibliniam žmogui] galiausiai reiškę tikrojo pažinimo šaltinį, leidusį protui įžengti į begalybės valdas, kur atsivėrė naujos, kokių ligi tol nė nedrįso tikėtis, supratimo galimybės.

- (4) JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988 08 15), 6: AAS 80 (1988), p. 1662; Plg. Šv. IRENIJUS. *Adversus haereses*, 5, 6, 1; 5, 16, 2–3: SC 53, p. 72–81; p. 216–221; Šv. GRIGALIUS NYSIETIS. *De hominis opificio*, 16: PG 44, 180; *In Canticum homilia*, 2: PG 44, 805–808; Šv. AUGUSTINAS. *Enarratio in Psalmum*, 4, 8: CCL 38, 17.
- (5) Hebrajų kalbos žodis *ezer*, verčiamas „pagalba“, žymi pagalbą, kurią gali suteikti tik asmuo kitam asmeniui. Turint galvoje, kad žmogaus atžvilgiu *ezer* kartais vadinamas pats Dievas, šiam žodžiui nebūdingas menkavertiškumo ar instrumentiškumo atspalvis.
- (6) JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988 08 15), 6: AAS 80 (1988), p. 1664.
- (7) JONAS PAULIUS II. Katechezė „Žmogus kaip asmuo virsta dovana meilės laisvėje“ (1980 01 16), 1: *Insegnamenti* III, 1 (1980), p. 148.
- (8) JONAS PAULIUS II. Katechezė „Kūno geismas iškreipia vyro ir moters santykius“ (1980 07 23), 1: *Insegnamenti* III, 2 (1980), p. 288.
- (9) JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988 08 15), 7: AAS 80 (1988), p. 1666.
- (10) Ten pat: AAS 80 (1988), p. 1663.
- (11) KATALIKIŠKOJO AUKLĖJIMO KONGREGACIJA. Žmogiškosios meilės ugdymo gairės (1983 11 01), 4–5: *Ench. Vat. 9*, p. 423.
- (12) Ten pat.
- (13) *Adversus haereses*, 4, 34, 1: SC 100, p. 846: *Omnem novitatem attulit semetipsum afferens*.
- (14) Sena egzegetinė tradicija Marijoje per vestuves Kanoje ižiūri *figura sinagogae ir inchoatio Ecclesiae*.
- (15) Ketvirtoji evangelija čia pagilina elementą, aptinkamą jau sinoptikų evangelijose (plg. Mt 9, 15 ir paralelines vietas). Jėzaus Sužadėtinio tema plg. JONAS PAULIUS II. Laiškas šeimoms (1994 02 02), 18: AAS 86 (1994), p. 906–910.
- (16) JONAS PAULIUS II. Laiškas šeimoms (1994 02 02), 19: AAS 86 (1994), p. 911; plg. Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988 08 15), 23–25: AAS 80 (1988), p. 1708–1715.
- (17) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* (1981 11 22), 16: AAS 74 (1982), p. 98–99.
- (18) Plg. ten pat, 41: AAS 74 (1982), p. 132–133; TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae* (1987 02 22), II, 8: AAS 80 (1988), p. 96–97.
- (19) Plg. JONAS PAULIUS II. Laiškas moterims (1995 06 29), 9–10: AAS 87 (1995), p. 809–810.
- (20) JONAS PAULIUS II. Laiškas šeimoms (1994 02 02), 17: AAS 86 (1994), p. 906.
- (21) Enciklika *Laborem exercens* (1981 09 14), 19: AAS 73 (1981), p. 627.
- (22) Plg. JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis laiškas *Ordinatio sacerdotalis* (1994 05 22): AAS 86 (1994), p. 545–548; TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Atsakymas į abejonę dėl mokymo apaštališkajame laiške *Ordinatio sacerdotalis* (1995 10 28): AAS 87 (1995), p. 1114.

Dvasininkijos kongregacija

Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium

Nuolatinų diakonų tarnybos ir gyvenimo vadovas

(Pabaiga. Bendra įžanga į Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos „Nuolatinų diakonų ugdymo pagrindines normas“ ir Dvasininkijos kongregacijos „Nuolatinų diakonų tarnybos ir gyvenimo vadovą“ „Bažnyčios žinių“ 13–14 numeryje, tęsinys 15 numeryje)

Tinkamomis iniciatyvomis reikėtų visoje šeimoje ugdyti diakoniškosios tarnybos pajautą. Diakono žmoną, pritarusią savo vyro pasirinkimui (190), būtina remti ir palaikyti, kad ji džiugiai ir taktiškai atliktų savo vaidmenį ir mokėtų branginti viską, kas susiję su Bažnyčia ir ypač jo vyrui patikėtomis pareigomis. Todėl būtų naudinga supažindinti – tačiau vengiant bet kurio nederamo kišimosi – su vyro veikla, stengiantis laiduoti pusiausvirai ir harmoningai suderintą šeimyninį, profesinį ir bažnytinį gyvenimą. Jei bus parengti, diakono vaikai irgi galės tinkamai įvertinti savo tėvo pasirinkimą ir su ypatingu suinteresuotumu ištraukti į apaštaliavimą ir nuoseklų liudijimą gyvenimu.

Pagaliau vedusiojo diakono šeima, kaip ir apskritai kiekviena krikščioniškoji šeima, pašaukta aktyviai bei atsakingai dalyvauti Bažnyčios misijoje šiandienio pasaulio aplinkybėmis. „Diakonas ir jo žmona turi būti ištikimybės ir krikščioniškosios santuokos neišardomumo pavyzdys pasaulyje, kuriam tokie ženklai labai reikalingi. Tikėjimo dvasia sutikdami santuokinio ir kasdienio gyvenimo iššūkius, jie stiprina šeimyninį gyvenimą ne tik bažnytinėje bendruomenėje, bet ir visoje visuomenėje. Jie taip pat parodo, kaip, *tarnaujant Bažnyčios misijai*, galima suderinti šeimynines, profesines ir pastoracines pareigas. Diakonai, jų žmonos ir vaikai gali smarkiai padrašinti visus, kurie darbuojasi šeimos gyvenimo labui“ (191).

62. Dėmesio reikia skirti ir situacijai, susidariusiai mirus diakono žmonai. Tai egzistencijos momentas, kurį būtina išgyventi krikščioniškojo tikėjimo bei vilties dvasia. Našlystė neturi menkinti atsidavimo vaikams, jei jų yra, neturi kelti beviltiško liūdesio. Šis gyvenimo tarpsnis, kad ir koks skausmingas, laikytinas kvietimu vidujai apsivalyti, augti meile, tarnavimu saviems ir visiems Bažnyčios nariams. Tai taip pat akiniamas augti viltimi, nes sąžiningas tarnybos atlikimas yra kelias į susitikimą su Kristumi ir tais, kuriuos mylime, Tėvo šlovėje.

Tačiau sykiu būtina pripažinti, kad toks įvykis pakeičia šeimos gyvenimą, daro įtaką žmogiškiems santykiams ir neretai būna ekonominių sunkumų priežastis. Todėl našliu tapusiam diakonui reikia su didele meile padėti: jis turi šią naują asmeninę situaciją suvokti ir su ja susitaikyti, neapleisti nei savo pareigos auklėti vaikus, jei jų yra, nei rūpinimosi savo šeimos poreikiais.

Našliu tapusiam diakonui ypač būtina padėti laikytis tobulo susilaikymo visą likusį laiką pareigos (192) ir suvokti gilius bažnytinius motyvus, dėl kurių, remiantis nuolatine Rytų ir Vakarų Bažnyčios drausmine tvarka (193), jam neleidžiama dar kartą tuoktis (plg. *1 Tim* 3, 12). Čia daug gali prisidėti intensyvesnis tarnavimas kitiems iš meilės Dievui, broliška kitų tarnautojų ir tikinčiųjų pagalba, vyskupo artumas.

Jei našle lieka diakono žmona, tarnautojams ir tikintiesiems privalu, kiek leidžia galimybės, pasirūpinti jos poreikiais ir niekuomet nepalikti jos likimo valiai.

4. NUOLATINIS DIAKONO UGDYMAS

Būdingieji bruožai

63. Nuolatinis diakonų ugdymas – tai žmogiškoji reikmė, kuri yra tokia neatsiejama nuo antgamtinio pašaukimo tarnauti Bažnyčiai ir pradinio rengimosi tarnybai, kad šie du ugdymo momentai laikytini vienu organišku krikščioniškojo ir diakoniškojo gyvenimo keliu (194). „Tie, kuriems suteiktas diakonatas, privalo nuolatos lavintis Bažnyčios mokymo srityje, be paliovos tobulindami bei papildydami tai, kas gauta prieš šventimus“ (195), kad pašaukimas į diakonatą kaip toks tęstųsi ir iš naujo reikštųsi diakonate periodiškai atnaujinant per iššventinimą išstartąjį „taip, noriu“. Todėl toks ugdymas – ir Bažnyčios, kuri jį teikia, ir diakonų, kurie juo naudojami, – laikytinas prisiimtojo pašaukiminio išpareigojimo tiesa, besiremiančia abipuse teise ir pareiga.

Vyskupams nevalia vengti pareigos nuolatos siūlyti atitinkamą visapusišką ugdymą, o diakonams – tokia me ugdymo procese dalyvauti.

Bažnyčios normos (196) nuolatos primena, kad šis nuolatinis ugdymas yra privalomas, turi būti visa apimančias, tarpdisciplininis, nuodugnus, mokslinis, orientuotas į apaštaliavimo darbų ženklinaimą gyvenimą. Visa tai dar svarbiau, jei nebuvo tinkamo pradinio ugdymo.

Toks ugdymas neatsiejamas nuo „ištikimybės“ Kristui ir Bažnyčiai bei „nuolatinio atsivertimo vyksmo“, kuris yra sakramentinės malonės vaisius, malonės, kuri išgyvenama pastoracinės artimo meilės, būdingos kiekvienai su šventimais susijusios tarnybos išraiškai, dinamikoje. Toks ugdymas taip pat neatsiejamas nuo pamatinio pasirinkimo, kurį tarnavimo nuolatiniu dia-

konu metais būtina iš naujo patvirtinti ir išreikšti ilgą nuoseklią, pradiniame „taip“ besisakujančių ir jo įkvepiamų atsakų seriją (197).

Motyvai

64. Nuolatinis ugdymas, kurį įkvepia iššventinimo malda, remiasi tuo, kad diakonui privalu mylėti Kristų juo sekant (*Filium tuum <...> imitantes in terris*); toks ugdymas turi stiprinti jo visišką ištikimybę tarnybai (*opus ministerii fideliter exsequendi*), skatinti radikalai ir pasitikinčiai sekti tarnaujančiuoju Kristumi (*Abundet in eis evangelicae forma virtutis, dilectio sine simulatione, sollicitudo <...> observantia <...>*).

Tad nuolatinį ugdymą grindžia bei motyvuoja „šventimų sakramento dinamika“ (198) ir maitina pirmiausia Eucharistija, viso krikščioniškojo slėpinio santrauka ir neišsemiamą visos dvasinės energijos versmė. Diakonas taip pat gali sau savotiškai pritaikyti apaštalo Pauliaus raginimą Timotiejui: „Todėl tau primenu reikalą atgaivinti Dievo malonės dovaną, suteiktą mano rankų uždėjimu“ (2 *Tim* 1, 6; plg. 1 *Tim* 4, 14–16). Pašaukimo į nepakartojamą bažnytinės tarnybos misiją teologiniai reikalavimai verčia diakoną augti meile Bažnyčiai ir broliams, meile, pasireiškiančia sąžiningu savo užduočių bei pareigų atlikimu. Išrinktas Dievo, kad būtų šventas tarnaudamas Bažnyčiai ir visiems žmonėms, diakonas privalo nuolatos, pasvertai, atsakingai, uoliai ir visuomet džiugiai stengtis vis geriau suvokti savo tarnybos pobūdį.

Veikėjai

65. Diakonui kaip pirmutiniam veikėjui, kuriam tenka atsakomybė, nuolatinis ugdymas visuomet pirmiausia yra nuolatinis atsivertimo vyksmas, aprėpiantis visą diakoną kaip tokį, tai yra visą jo Šventimų sakramento pašventintą ir Bažnyčios tarnybai paskirtą asmenį, ir išskleidžiantis visus jo gebėjimus, kad jis kiekvienu amžiaus tarpsniu, visokiomis savo egzistencijos aplinkybėmis ir vykdydamas bet kurias pareigas įstengtų pilnatviškai įgyvendinti gautąsias tarnybos dovanas (199).

Todėl Bažnyčios rūpinimasis nuolatinio diakonų ugdymu bus bergždzias, jei kiekvienas iš jų į tai neįsitrauks. Todėl toks ugdymas negali apsiriboti kursais, studijų dienomis ir pan., bet reikalauja, kad kiekvienas diakonas, suvokdamas tokią būtinybę, suinteresuotai tai praktikuotų sveikos iniciatyvos dvasia. Tegu diakonas skaito pagal Bažnyčios kriterijus atrinktas knygas, seka publikacijas periodiniuose leidiniuose, garsėjančiuose ištikimybę Magisteriumui, ir neapleidžia kasdienės meditacijos. Nuolatos save ugdyti, kad galėtum vis geriau tarnauti, yra svarbi tarnybos, kuri iš jo reikalaujama, dalis.

66. Vyskupams (200) ir vyskupų bendradarbiams kunigams, atsakantiems už ugdymą ir nešantiems jo našta, nuolatinis ugdymas reiškia pastangas padėti dia-

konams „didžiadvasiškai atsiliiepti į įpareigojimą, kurį uždeda Šventimų sakramentu Dievo jiems patikėtas kilnumas ir atsakomybė; sergėti, ginti ir plėtoti savo tapatybę ir specifinį pašaukimą, šventinti save ir kitus atliekant savo tarnybą“ (201).

Abi, vyskupo ir diakono, perspektyvos viena kitą papildo ir viena nuo kitos neatsiejamos, nes, padedant antgamtinėms dovanoms, remiasi vidine asmens vienybe.

Pagalba, kurią ugdytojai pašaukti siūlyti, bus juo veiksmingesnė, juo geriau atsiliieps į asmeninius kiekvieno diakono poreikius, nes kiekvienas tarnauja Bažnyčioje kaip nepakartojamas asmuo ir jam būdingomis aplinkybėmis.

Kiekvieno asmens ypatybių paisanti globa irgi padės diakonams pajusti meilę, kuria juos, besistengiančius sąžiningai gyventi sakramentine malone, supa motina Bažnyčia. Todėl itin svarbu, kad diakonai turėtų galimybę pasirinkti vyskupo pripažįstamą dvasinį vadovą ir reguliariai bei dažnai su juo susitikinėti.

Be to, į diakonų ugdymą savaip įtraukta visa vyskupijos bendruomenė (202) ir pirmiausia brolišku rūpesčiu paremiantis klebonas – ar kitas tam paskirtas kunigas.

Ypatybės

67. Rūpinimasis nuolatinio ugdymu ir į tai dedamos asmeninės pastangos nedviprasmiškai liudija nuoseklią atsaką į dieviškąjį pašaukimą, nuoširdžią meilę Bažnyčiai ir autentišką pastoracinį dėmesį tikintiems krikščionims ir visiems žmonėms. Diakonams galima pritaikyti tai, kas adresuojama kunigams: „Nuolatinis ugdymas <...> yra būtina priemonė savo pašaukimo tikslui – tarnauti Dievui ir jo tautai – pasiekti“ (203).

Nuolatinis ugdymas yra tikrai būtinas: jis tęsia pradinį ugdymą, turi tuos pačius tikslus bei reikšmę, skirtas papildyti, išlaikyti ir pagilinti tai, kas pradėta pradinio ugdymu.

Diakono esminis prieinamumas kitiems yra per iššventinimą įgyvendinto bei į jo sielą išpausto sakramentinio supanašinimo su tarnaujančiuoju Kristumi praktinė išraiška: diakono tarnybai ir gyvenimui tai tikslas ir nuolatinis priminimas. Remiantis tokia perspektyva, nuolatinio ugdymo nevalia laikyti vien pastangomis tobulėti kultūriškai ir praktiškai platesnio ar geresnio darbo sumetimais. Nuolatinis ugdymas turi ne tik laiduoti galimybę prisitaikyti prie dienos reikalavimų, bet ir siekti padėti praktiškai padaryti visą diakono egzistenciją panašią į Jėzų Kristų, mylintį ir tarnaujantį visiems žmonėms.

Sritys

68. Nuolatinis ugdymas turi aprėpti ir suderinti visus diakono gyvenimo ir tarnybos matmenis. Tad diakonų, kaip ir kunigų, nuolatinis ugdymas, plėtojamas

visais matmenimis – žmogiškuoju, dvasiniu, intelektualiu ir pastoraciniu, turėtų būti konkretus, sistemiškas, atsižvelgiantis į asmens ypatybes (204).

69. Atsižvelgti į įvairius diakonų žmogiškojo ugdymo aspektus šiandien, kaip ir anksčiau, yra svarbi ganytojų pareiga. Diakonas, suvokiantis, jog kaip žmogus tarp žmonių yra išrinktas tarnauti visiems žmonėms, privalo būti pasirengęs tinkamai atsiliepti į pastangas, kuriomis trokštama padėti jam gerinti savo žmogiškąsias savybes – vertingus jo bažnytinės tarnybos įrankius – ir tobulinti visus savo aspektus, galinčius padaryti jo tarnybą veiksmingesnę.

Kad galėtų vaisingiau įgyvendinti savo pašaukimą siekti šventumo ir įsijungti į ypatingą bažnytinę misiją, diakonas ypač privalo atsidėjęs – ir nenukreipdamas akių nuo to, kuris yra tobulas Dievas ir tobulas žmogus, – praktikuoti prigimtinės ir antgamtinės dorybes, darančias jį panašesni į Kristaus atvaizdą ir vertesni savo brolių pagarbos (205). Pirmiausia savo tarnyboje ir kasdieniame gyvenime jis teugdo širdies gerumą, kantrybę, draugiškumą, charakterio tvirtumą, meilę teisingumui, ištikimybę duotam žodžiui, aukos dvasią, gebėjimą atlikti laisvai prisiimtas užduotis, tarnystės dvasią ir pan.

Šių dorybių praktikavimas padės diakonams tapti harmoningomis asmenybėmis, mokačiomis brandžiai darbuotis ir vertinti įvykius bei aplinkybes.

Lygiai taip pat labai svarbu, kad diakonas, suvokdamas, jog jo visuomeninis elgesys turi būti pavyzdys, skirtų dėmesį gebėjimui užmegzti dialogą, padorioms žmonių santykių formoms, galiai perprasti skirtingas kultūras, iš akių taip pat neišleisdamas draugystės ir kultūringo bendravimo vertės (206).

70. Nuolatinis dvasinis ugdymas artimai susijęs su diakoniškuoju dvasingumu, kurį turi maitinti bei tobulinti, ir su tarnyba, palaikoma „asmeniško susitikimo su Jėzumi, patiklaus pokalbio su Tėvu, gilaus Šventosios Dvasios patyrimo“ (207). Todėl diakonai turi būti ypatinga paspirtimi ganytojų skatinami atsakingai puoselėti savo dvasinį gyvenimą, iš kurio gausiai trykšta jų tarnybą palaikanti ir vaisingą daranti artimo meilė, apsauganti diakoną nuo karštingiško veiklumo ar „biurokratinės“ mąstysenos.

Dvasiniu ugdymu reikia įdiegti diakonams nuostatas, susijusias su trejopa žodžio, liturgijos ir artimo meilės tarnyba.

Uolus Šventojo Rašto apmąstymas leis artimiau pažinti gyvąjį Dievą bei išmokys garbinimo kupino dialogo su juo, o tai padės įsisavinti visą apreikštąjį Žodį.

Nuodugnus Tradicijos ir liturginių knygų išmanymas padės diakonui nuolatos vis iš naujo atrasti neišsemiamus dieviškųjų slėpinių turtus ir būti vertam tarnautojui.

Broliškas rūpinimasis artimo meilės srityje skatins diakoną gaivinti bei koordinuoti dvasinio bei kūniškojo gailingumo iniciatyvas, būnant gyvuoju Bažnyčios artimo meilės ženklu.

Visa tai reikalauja tikslaus ir realistiško priemonių bei laiko plano; improvizavimo, kiek įmanoma, būtina vengti. Šalia dvasinio vadovavimo būtina numatyti kursus, konferencijas, kuriose būtų nagrinėjamos temos, susijusios su didžiąją krikščioniškąja teologine bei dvasine tradicija, intensyvaus dvasinio susikaupimo laikotarpiai ir kelionės į dvasiškai reikšmingas vietas.

Per dvasines pratybas, kuriose diakonas įpareigotas dalyvauti bent kartą per dvejus metus (208), jis tenumato konkretaus gyvenimo programą, kurią vėliau periodiškai tikrintų kartu su dvasiniu vadovu. Šiame plane jokiu būdu neturėtų stigti laiko, kasdien skirtino karštam eucharistiniam ir sūniškam marijiškam maldingumui, taip pat įprastinėms asketinėms praktikoms, liturginei maldai ir privačiam apmąstymui.

Vienijančioji šio dvasinio kelio šerdis yra Eucharistija. Tai – krypties kriterijus, nuolatinis viso diakoniškojo gyvenimo bei veiklos matmuo, būtina sąmoningos ištvėrmės ir visokiausio autentiško atsinaujinimo, siekiant pusiausvros savo gyvenimo sintezės, priemonė. Remiantis tokia perspektyva, dvasinis ugdymas įgalina diakoną kaskart iš naujo atrasti Eucharistiją kaip Velykas, metines (Didžioji savaitė), savaitines (sekmadienis), kasdienes (Mišios darbo dienomis).

71. Diakono įtraukimas į Bažnyčios slėpinį per Krikšto sakramentą ir Šventimų sakramento pirmąjį laipsnį reikalauja, kad nuolatinis ugdymas būtų stiprinamas jo sąmoningumas ir noras gyventi puoselėjant laisvu pritarimu grįstą, veiksmingą ir brandžią bendrystę su kunigais ir savo vyskupu, taip pat su popiežiumi, kuris yra regimas visos Bažnyčios vienybės pagrindas.

Taip išugdyti diakonai tarnaudami bus tikri bendrystės skatintojai ir, kilus įtampoms, Bažnyčios gerovės siekiantys taikintojai.

72. Tikėjimui gilinti būtina organizuoti įvairias tinkamas iniciatyvas (studijų dienas, žinių atnaujinimo kursus, kursų ar seminarų akademinėse institucijose lankymą). Šiuo požiūriu ypač pravartu skatinti atidžiai, nuodugnai ir sistemiškai studijuoti *Katalikų Bažnyčios katekizmą*.

Būtina laiduoti, kad diakonai nepriekaištingai išmanytų Šventimų, Eucharistijos ir paprastai diakonams patikimus Krikšto bei Santuokos sakramentus. Nuodugniau taip pat reikia studijuoti filosofijos, eklezioLOGIJOS, dogminės teologijos, Šventojo Rašto ir kanoninės teisės temas, kurios jiems bus ypač naudingos tarnaujant.

Tokie kursai ir susitikimai reikalingi ne vien žinioms atnaujinti ar papildyti; jie taip pat turėtų akinti tobu-

linti maldos gyvenimą ir bendrystę, prisidėti prie veiksmingesnės pastoracinės veiklos, atsiliepiančios į neatidėliotinas naujosios evangelizacijos reikmes.

Bendruomeniškai ir vadovaujant kompetentingiems mokytojams, taip pat derėtų nuodugniau susipažinti su Magisteriumo dokumentais, ypač tais, kuriuose reiškiamą Bažnyčios pozicija neatidėliotinais doktrinos ir moralės klausimais, niekuomet neišleidžiant iš akių pastoracinės tarnybos perspektyvos. Tai darant bus įmanu išreikšti bei įgyvendinti klusnumą visuotiniam Bažnyčios ganytojui bei vyskupijų ganytojams ir, sustiprinus bendrystės saitus, ištikimiau laikytis Bažnyčios mokymo ir drausminės tvarkos.

Taip pat labai svarbu ir aktualu studijuoti, geriau pažinti ir skleisti socialinį Bažnyčios mokymą. Tai, kad nemažai diakonų yra išitraukę į profesinį gyvenimą, dirba ir turi šeimą, padeda jiems rasti veiksmingesnių priemonių Bažnyčios socialiniam mokymui pažinti bei įgyvendinti.

Turintieji gebėjimų vyskupo gali būti nukreipiami specializuotis kurioje nors teologijos srityje ir įgyti akademinį laipsnį popiežiškose ar Apaštalu Sosto pripažįstamose aukštosiose mokyklose, laiduojančiose mokymo požiūriu patikimą ugdymą.

Pagaliau diakonai visuomet tesirūpina sistemineis studijomis ne tik tobulinti savo teologines žinias, bet ir be paliovos gaivinti savo tarnybą, visuomet derindami ją su bažnytinės bendruomenės poreikiais.

73. Trokštant vaisingai tarnauti, būtina ne tik gilintis į šventuosius mokslus, bet ir išmokti atitinkamų pastoracinių metodų (209). Pirmutinis nuolatinio pastoracinio ugdymo tikslas yra be paliovos žadinti diakono troškimą veiksmingiau tarnauti, leisti pajusti Bažnyčioje ir visuomenėje Kristaus meilę bei tarnavimą visiems žmonėms be skirtumo, ypač patiems silpniausiems bei vargingiausiems. Juk iš pastoracinės Jėzaus meilės žmogui diakonas semiasi jėgų veikti, ją laiko pavyzdžiu sau. Būtent ši meilė verčia bei akina diakoną, bendradarbiaujant su vyskupu ir kunigais, gaivinti tikintiems pasauliečiams būdingą misiją pasaulyje. Todėl jis skatinamas „vis geriau suprasti žmonių, kuriems jis pasiūstas, gyvenimo tikrąsias sąlygas, atpažinti Šventosios Dvasios kvietimą savo epochos istorijos įvykiuose ieškoti geriausių metodų ir tinkamiausių formų savo tarnybai atlikti dabarties laikais“ (210), ištikimai ir įtikinamai puoselėjant bendrystę su popiežiumi ir savo vyskupu.

Apaštaluojant šiandienėmis sąlygomis taip pat būtinas grupinis darbas, kuris, kad būtų vaisingas, reikalauja mokėti, nepažeidžiant organinės bažnytinės bendrystės prigimties, gerbti ir ginti kunigams, diakonams ir kitiems tikintiems būdingų dovanų ir funkcijų įvairovę bei jų tarpusavio papildomumą.

Organizacinė struktūra ir priemonės

74. Dėl skirtingų kiekvienos dalinės Bažnyčios aplinkybių sunku išsamiai apibūdinti diakonų deramą nuolatinį ugdymą atitinkančią organizacinę struktūrą ir priemones. Būtina rinktis teologiškai bei pastoraciškai aiškias ugdymo priemones.

Todėl pateiksime tikrai kelis bendrojo pobūdžio nurodymus, lengvai pritaikomus konkrečioms sąlygoms.

75. Pirmutinė diakonų nuolatinio ugdymo vieta yra jų pačių tarnyba. Būtent čia diakonas subręsta, vis labiau įgyvendindamas asmeninį pašaukimą į šventumą socialinių ir bažnytinių pareigų vykdymu, ypač su jo tarnyba susijusių funkcijų bei užduočių atlikimu. Todėl savęs kaip tarnautojo suvokimas turėtų būti pirmutinis teikiamo specifinio ugdymo tikslas.

76. Nuolatinio ugdymo programa vykdytina pagal tikslų ir apibrėžtą, kompetentingos valdžios parengtą ir patvirtintą planą, kuris turi būti vieningas, suskirstytas į etapus ir visiškai atitikti Bažnyčios mokymą. Naudinga nustatyti visiems privalomą minimumą, nepažintiną su nuodugnesnių studijų kursais.

Toks planas turėtų atsižvelgti į du vienas su kitu artimai susijusius ugdymo lygmenis: vyskupijos lygmenį, besiremiantį vyskupu ar jo įgaliotu asmeniu, ir bendruomenės, kurioje darbuojasi diakonas, lygmenį, besiremiantį klebonu ar kitu kunigu.

77. Pirmasis diakono paskyrimas į bendruomenę ar kokią nors pastoracinę sritį yra didelio jautrumo reikalaujantis momentas. Jo pristatymas bendruomenės atakingiesiems (klebonui, kunigams ir t. t.) ir jų pristatymas diakonui padeda ne tik vieniems kitus pažinti, bet ir tikėjimo bei artimo meilės dvasia bendradarbiauti, vadovaujantis tarpusavio pagarba ir pagarbiu dialogu. Krikščionių bendruomenė gali daug prisidėti prie diakono ugdymo, jei jis į bendruomenę įeina mokėdamas gerbti sveikas tradicijas, klausytis, atpažinti, tarnauti ir mylėti taip, kaip Viešpats Jėzus.

Šią pirmąją pastoracinę patirtį turi itin atidžiai sekti vyskupo paskirtas pavyzdingas kunigas.

78. Diakonams dieceziniu ar tarpdieceziniu lygmeniu būtina rengti periodinius liturginio ir dvasinio turinio, taip pat teologinių žinių atnaujinimo, įvertinimo ir gilinimo susitikimus.

Vyskupui vadovaujant bei negausinant struktūrų ir norint įveikti nedidelių grupių užsisklendimą ir laiduoti pažiūrų bei veiklos vieningumą įvairių pastoracijos modelių akivaizdoje, derėtų periodiškai rengti bendrus kunigų, diakonų, pašvęstojo gyvenimo institutų narių ir į pastoraciją išitraukusių pasauliečių susitikimus.

Vyskupas turėtų rūpintis savo bendradarbiais diakonais ir visuomet, kai gali, pats dalyvauti jų susitikimuose arba, kai neturi tokios galimybės, būtinai nusiųsti ten savo atstovą.

79. Vyskupui pritarus, privalu parengti realistišką ir įgyvendinti galimą, šių nurodymų paisančią nuolatinio ugdymo programą, atsižvelgiančią į diakonų amžių, ypatingas aplinkybes, taip pat ir jų pastoracinės tarnybos reikalavimus.

Šiai užduočiai atlikti vyskupas tesuburia tinkamų ugdytojų grupę ar tesikreipia pagalbos į kaimynines vyskupijas.

80. Pageidautina, kad vyskupas įsteigtų *diakonų koordinacijos komisiją*, užsiimančią diakoniškosios tarnybos planavimu, koordinavimu ir priežiūra (211) nuo pašaukimo atpažinimo iki ugdymo ir tarnybos vykdymo, įskaitant nuolatinį ugdymą.

Šiai komisijai turėtų priklausyti vyskupas, kuris būtų pirmininkas, arba jo įgaliotinis ir atitinkamas skaičius diakonų. Minėtoji komisija privalo palaikyti būtinus ryšius su kitomis vyskupijos struktūromis.

Visą šios komisijos gyvenimą ir veiklą turi reglamentuoti vyskupo nustatytos normos.

81. Vedusiems diakonams reikia organizuoti dar ir tokių nuolatinio ugdymo iniciatyvų, kurios, esant poreikiui, tam tikru būdu apimtų jų žmonas ir šeimas, paisant esminio vaidmenų skirtingumo ir aiškaus tarnybos nepriklausomumo.

82. Diakonai privalo branginti visa, ką dvasininkijai nuolatinio ugdymo klausimu paprastai siūlo Vyskupų konferencija ar vyskupijos: dvasines rekolekcijas, konferencijas, studijų dienas, susirinkimus, teologinio bei pastoracinio pobūdžio kursus.

Lygiai taip pat jie tenesišalina iniciatyvų, itin susijusių su jų atliekama evangelizacijos, liturgijos ir artimo meilės tarnyba.

Popiežius Jonas Paulius II šį Vadovą aprobo ir nurodė paskelbti.

Roma, Kongregacijų būstinė, 1998 m. vasario 22 d.,
Šv. Petro Sosto šventė

Kardinolas Darío Castrillón Hoyos
Prefektas

+Csaba Ternyák
Eminenziana titulinis arkivyskupas
Sekretorius

Nuorodos

- (1) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 28a.
- (2) Plg. CIC, kan. 1034, § 1; PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Ad pascendum*, I, a. l. c., p. 538.
- (3) Plg. CIC, kan. 265–266.
- (4) Plg. CIC, kan. 1034, § 1; 1016; 1019; Apaštališkoji konstitucija *Spirituali Militum Curae*, VI, §§ 3–4; CIC, kan. 295, § 1.
- (5) Plg. CIC, kan. 267–268c, § 1.
- (6) Plg. CIC, kan. 271.
- (7) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum Diaconatus Ordinem*, VI, 30: l. c., p. 703.
- (8) Plg. CIC, kan. 678, § 1–3; 715; 738; taip pat plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum Diaconatus Ordinem*, VII, 33–35: l. c., p. 704.
- (9) 1984 m. sausio 3 d. Valstybės sekretoriato laiškas Dievo kulto ir sakramentų kongregacijos prefektui (Prot. Nr. 122.735).
- (10) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Christus Dominus*, 15; PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum Diaconatus Ordinem*, 23: l. c., p. 702.
- (11) *Pontificale Romanum – De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 201. Editio typica altera, Typis Polyglottis Vaticanis 1990, p. 110; plg. CIC, kan. 273.
- (12) „Tie, kurie pasidavę prieštaravimo ar priešinimosi vyresnybei mąstysenai, negali tinkamai vykdyti diakono pareigų. Diakonata galima patikėti tik tiems, kurie tiki vyskupų bei kunigų pastoracinės misijos vertingumu ir Šventosios Dvasios, vadovaujančios jų veiksmams bei sprendimams, pagalba. Primintina, kad diakonui privalu 'išpažinti pagarbą ir klusnumą vyskupui' <...>. Diakono tarnyba skirta sava krikščioniškajai bendruomenei, prie kurios jis dėl jos misijos bei dieviškojo įsteigimo turi būti labai prisirišęs“ (JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 [1993], p. 1055).
- (13) CIC, kan. 274, § 2.
- (14) „<...> viena iš diakono pareigų yra 'skatinti ir palaikyti apaštališkąją pasauliečių veiklą'. Būdami labiau negu kunigai ištraukę į pasaulietines sritis bei struktūras, diakonai turėtų stengtis suartinti su šventimais susijusią tarnybą ir pasauliečių veiklą dėl bendrosios tarnystės Dievo karalystei“ (JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 13 d. bendrąją audienciją, 5: *Insegnamenti*, XVI, 2 [1993], p. 1002–1003).
- (15) Plg. CIC, kan. 282.
- (16) Plg. ten pat, kan. 288, susijęs su kan. 284.
- (17) Plg. ten pat, kan. 284; DVASININKIJOS KONGREGACIJA. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas (1994 01 13), 66. Libreria Editrice Vaticana, 1994, p. 66–67; POPIEŽIŠKOJI ĮSTATYMINIŲ TEKSTŲ AIŠKINIMO TARNYBA. *Chiarimenti circa il valore vincolante dell'art. 66 del Direttorio per il ministero e la vita deo presbiteri* (1994 10 22): žurnale *Sacrum Ministerium*, 2 (1995), p. 263.
- (18) Plg. CIC, kan. 669.
- (19) Plg. ten pat, kan. 278, § 1–2, išsamiai išdėstantys kan. 215.
- (20) Plg. ten pat, kan. 278, § 3 ir kan. 1374; taip pat plg. VOKIETIJOS VYSKUPŲ KONFERENCIJA. Pareiškimas „Katalikų Bažnyčia ir masonystė“ (1980 02 28).
- (21) Plg. DVASININKIJOS KONGREGACIJA. *Quidam Episcopi* (1982 03 08), IV: AAS 74 (1982), p. 642–645.
- (22) Plg. CIC, kan. 299, § 3 ir kan. 304.
- (23) Plg. ten pat, kan. 305.
- (24) Plg. JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Zairo vyskupus per ad limina vizitą (1983 04 30), 4: *Insegnamenti*, VI, 1 (1983), p. 112–113; Kreipimasis į nuolatinius diakonus (1985 03 16): *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), p. 648–650; taip pat plg. JONAS PAULIUS II. Kalba išventinant aštuonis vyskupus Kinšasoje (1980 05 04), 3–5: *Insegnamenti*, III, 1 (1980), p. 1111–1114; Katechezė per 1983 m. spalio 6 d. bendrąją audienciją: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1983), p. 951–955.
- (25) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 33; taip pat plg. CIC, kan. 225.
- (26) Plg. CIC, kan. 288 ir kan. 285, § 3–4.
- (27) Plg. ten pat, kan. 288 ir kan. 286.
- (28) Plg. ten pat, kan. 222, § 2 ir taip pat kan. 225, § 2.

- (29) Plg. ten pat, kan. 672.
- (30) Plg. ten pat, kan. 287, § 1.
- (31) Ten pat, kan. 287, § 2.
- (32) Ten pat, kan. 288.
- (33) Plg. ten pat, kan. 283.
- (34) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum Diaconatus Ordinem*, 21: l. c., p. 701.
- (35) Plg. CIC, kan. 281.
- (36) „Kadangi dvasininkai atsideda bažnytinei tarnybai, jie nusipelno atlyginimo, atitinkančio jų padėtį, atsižvelgiant į jų pareigų pobūdį ir laiko bei vietos aplinkybes, idant galėtų patenkinti savo gyvenimo reikmes ir atlyginti tiems, kurių tarnystė jiems reikalinga“ (CIC, kan. 281, § 1).
- (37) „Taip pat pasirūpintina socialine pagalba, kuri leistų jiems deramai patenkinti savo reikmes susirgus, ištikus negaliai ar pasenus“ (CIC, kan. 281, § 2).
- (38) CIC, kan. 281, § 3. Kanonų terminas „atlyginimas“ (remuneratio), priešingai civilinei teisei, reiškia daugiau negu algą technine prasme. Juo žymimas dvasininkui pagal teisingumą priklausantis atlygis, leidžiantis pragyventi sąžiningai ir savo tarnybą deramai atitinkančiu būdu.
- (39) Ten pat, kan. 1274, § 1.
- (40) Ten pat, kan. 1274, § 2.
- (41) Plg. ten pat, kan. 281, § 1.
- (42) Plg. ten pat, kan. 281, § 3.
- (43) Plg. ten pat, kan. 281, § 3.
- (44) Plg. ten pat, kan. 290–293.
- (45) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 29.
- (46) Jonas Paulius II. Kreipimasis į nuolatinius diakonus (1985 03 16), 2: *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), p. 649; plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 29; CIC, kan. 1008.
- (47) Popiežiškoji Krikščionių vienybės skatinimo taryba. Ekumenizmo principų ir normų įgyvendinimo vadovas (1993 03 25), 71: AAS 85 (1993), p. 1069; plg. Tikėjimo mokslo kongregacija. *Communio notio* (1992 05 28): AAS 85 (1993), p. 838 ir toliau.
- (48) Popiežiškoji Krikščionių vienybės skatinimo taryba. Ekumenizmo principų ir normų įgyvendinimo vadovas (1993 03 25), 70: l. c., p. 1068.
- (49) *Pontificale Romanum – De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 210: ed. cit., p. 125: „Accipe Evangelium Christi, cuius praeco effectus es; et vide, ut quod legeris credas, quod credideris doceas, quod docueris imiteris“.
- (50) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 29; „Diakonai taip pat turi vienybėje su vyskupu bei kunigais tarnauti Dievo tautai ir skelbdami Žodį“ (CIC, kan. 757). „Skelbdami diakonai dalyvauja kunigų tarnyboje“ (Jonas Paulius II. Kreipimasis į kunigus, diakonus, pašvęstojo gyvenimo institutų narius ir seminaristus Monrealio šv. Juozapo bazilikoje (Kanada, 1984 09 11), 9: AAS 77 (1985), p. 396.
- (51) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 4.
- (52) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Dei verbum*, 25; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. Aplinkraštis *Comè è a conosenza*; CIC, kan. 760.
- (53) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 25a; Dogminė konstitucija *Dei verbum*, 10a.
- (54) Plg. CIC, kan. 753.
- (55) Ten pat, kan. 760.
- (56) Plg. ten pat, kan. 769.
- (57) Plg. *Institutio generalis Missalis Romani*, 61: *Missale Romanum, Ordo lectionis Missae, „Praenotanda“*, 8, 24 ir 50. Ed. typica altera 1981.
- (58) Plg. CIC, kan. 764.
- (59) Plg. Dvasininkijos kongregacija. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Tota Ecclesia* (1994 01 31), 45–47: l. c., p. 43–48.
- (60) Plg. *Institutio generalis Missalis Romani*, 42, 61; Dvasininkijos kongregacija, Popiežiškoji pasauliečių taryba, Tikėjimo mokslo kongregacija, Dievo kulto ir sakramentų kongregacija, Vyskupų kongregacija, Tautų evangelizacijos kongregacija, Pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo draugijų kongregacija, Popiežiškoji įstatyminių tekstų aiškinimo taryba. Instrukcija dėl tikinčių pasauliečių bendradarbiavimo kunigų tarnyboje kai kurių klausimų *Ecclesiae de mysterio* (1997 08 15), str. 3.
- (61) Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 35; plg. CIC, kan. 767, § 1.
- (62) Plg. CIC, kan. 779; plg. Dvasininkijos kongregacija. Bendrasis katechezės vadovas (1997 08 15), 216.
- (63) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975 12 08): AAS 68 (1976), p. 5–76.
- (64) Plg. CIC, kan. 804–805.
- (65) Plg. ten pat, kan. 810.
- (66) Plg. ten pat, kan. 761.
- (67) Plg. ten pat, kan. 822.
- (68) Plg. ten pat, kan. 823, § 1.
- (69) Ten pat, kan. 831, § 1–2.
- (70) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Ad gentes*, 2a.
- (71) Plg. CIC, kan. 784, 786.
- (72) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Ad gentes*, 16; *Pontificale Romanum – De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 207: ed. cit., p. 122 (*Prex Ordinationis*).
- (73) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 29.
- (74) Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 10.
- (75) Ten pat, 7d.
- (76) Plg. ten pat, 22, 3; CIC, kan. 841, 846.
- (77) Plg. CIC, kan. 840.
- (78) „Diakonai dalyvauja Dievo kulto šventime taip, kaip nustatyta teisės“ (CIC, kan. 835, § 3).
- (79) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1570; plg. *Caeremoniale Episcoporum*, 23–26.
- (80) Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 26–27.
- (81) Plg. CIC, kan. 846, § 1.
- (82) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 28.
- (83) Plg. CIC, kan. 929.
- (84) Plg. *Institutio generalis Missalis Romani*, 81b, 300, 302; *Institutio generalis Liturgiae Horarum*, 255; *Pontificale Romanum – Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*, 23, 24, 28, 29 (Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1977, p. 29 ir 90); *Rituale Romanum – De Benedictionibus*, 36 (Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1985, p. 18); *Ordo coronandi imaginem beatae Mariae Virginis*, 12 (Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1981, p. 10); Dievo kulto kongregacija. Sekmadienio pamaldų šventimo be kunigo vadovas *Christi Ecclesia*, 38: *Notitiae* 24 (1988), p. 388–389; *Pontificale Romano – De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 188 (*Immediate post Praeceptum Ordinationis, Ordinati stola diaconali et dalmatica induuntur, quo eorum ministerium abhinc in liturgia peragendum manifestetur*) ir 190: ed. cit., p. 102, 103; *Caeremoniale Episcoporum*, 67 (Editio typica, Libreria Editrice Vaticana 1995, p. 28–29).
- (85) CIC, kan. 861, § 1.
- (86) Plg. ten pat, kan. 530, 1°.
- (87) Plg. ten pat, kan. 862.
- (88) Plg. Paulius VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 1: l. c., p. 701.
- (89) Plg. *Institutio generalis Missalis Romani*, 61, 127–141.
- (90) Plg. CIC, kan. 930, § 2.
- (91) Plg. ten pat, kan. 907; Dvasininkijos kongregacija ir kiti. Instrukcija *Ecclesiae de mysterio* (1997 08 15), str. 6.
- (92) Plg. Paulius VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 6: l. c., p. 702.
- (93) Plg. CIC, kan. 910, § 1.
- (94) Plg. ten pat, kan. 911, § 2.
- (95) Plg. ten pat, kan. 943; taip pat plg. Paulius VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 3: l. c., p. 702.
- (96) Plg. Dievo kulto kongregacija. Sekmadienio pamaldų šventimo be kunigo vadovas *Christi Ecclesia*, 38: l. c., p. 388–389; Dvasininkijos kongregacija ir kiti. Instrukcija *Ecclesiae de mysterio* (1997 08 15), str. 7.
- (97) Plg. Jonas Paulius. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* (1981 11 22), 73: AAS 74 (1982), p. 170–171.
- (98) Plg. CIC, kan. 1063.
- (99) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen*

- gentium, 29; CIC, kan. 1108, § 1–2; *Ordo celebrandi Matrimonium* (Ed. typica altera 1991, 24).
- (100) Plg. CIC, kan. 1111, § 1–2,
- (101) Plg. ten pat, kan. 137, § 3–4.
- (102) Plg. FLORENCIJOS SUSIRINKIMAS. Bulė *Exsulatete Deo* (DS 1325); TRIDENTO SUSIRINKIMAS. *Doctrina de sacramento extremae unctionis*, sk. 3 (DS 1697) ir kan. 4 *De extrema unctione* (DS 1719).
- (103) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 10: l. c., p. 699; DVASININKIJOS KONGREGACIJA IR KITI. Instrukcija *Ecclesiae de mysterio* (1997 08 15), str. 9.
- (104) Plg. CIC, kan. 276, § 2, 3°.
- (105) Plg. *Institutio generalis Liturgiae Horarum*, 20, 255–256.
- (106) Plg. Vatikano II susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 60; CIC, kan. 1166 ir 1168; Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1667.
- (107) Plg. CIC, kan. 1169, § 3.
- (108) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 5: l. c., p. 702; taip pat plg. *Ordo exsequiarum*, 19; DVASININKIJOS KONGREGACIJA IR KITI. Instrukcija *Ecclesiae de mysterio* (1997 08 15), str. 12.
- (109) Plg. *Rituale Romanum – De Benedictionibus*, 18c: ed. cit., p. 14.
- (110) Plg. CIC, kan. 129, § 1.
- (111) Šv. POLIKARPAS. *Epist. ad Philippenses*, 5, 2: F. X. Funk (ed.), I, p. 300; cituojama dogm. konstitucijoje *Lumen gentium*, 29.
- (112) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*: l. c., p. 698.
- (113) Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 29.
- (114) *Pontificale Romanum – De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 207: ed. cit., p. 122 (*Prex Ordinationis*).
- (115) Plg. IPOLITAS. *Traditio Apostolica*, 8, 24: S.Ch., 11bis, p. 58–63, 98–99; *Didascalia Apostolorum* (sirų k.), sk. III, XI: A. Vööbus (ed.). *The „Didascalia Apostolorum“ in Syriac* (originalas ir vertimas į anglų k.): CSCO, t. 1, Nr. 402 (t. 176), p. 29–30; t. II, Nr. 408 (t. 180), p. 120–129; *Didascalia Apostolorum*, III, 13 (19), 1–7: F. X. Funk (ed.). *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*. Paderbornae 1906, I, p. 121–216; Vatikano II susirinkimas. Dekretas *Christus Dominus*, 13.
- (116) Vatikano II susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 40–45.
- (117) PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 2, 92: l. c., p. 702; plg. JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 13 d. bendrąją audienciją, 5: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1000–1004.
- (118) Plg. CIC, kan. 494.
- (119) Plg. ten pat, kan. 493
- (120) Plg. JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Jungtinių Valstijų nuolatinius diakonus (Detroitas, 1987 09 19), 3: *Insegnamenti*, X, 3 (1987), p. 656.
- (121) Plg. CIC, kan. 157.
- (122) Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 27a.
- (123) Plg. CIC, kan. 519.
- (124) Plg. ten pat, kan. 517, § 1.
- (125) Plg. ten pat, kan. 517, § 2.
- (126) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 10: l. c., p. 702.
- (127) Plg. CIC, kan. 1248, § 2; DIEVO KULTO KONGREGACIJA. Sekmadienio pamaldų šventimo be kunigo vadovas *Christi Ecclesia*, 29: l. c., p. 386.
- (128) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 13 d. bendrąją audienciją, 4: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1002.
- (129) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 24: l. c., p. 702; CIC, kan. 536.
- (130) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 24: l. c., p. 702; CIC, kan. 512, § 1.
- (131) Plg. CIC, kan. 463, § 2.
- (132) Plg. Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 28; Dekretas *Christus Dominus*, 27; Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 7; CIC, kan. 495, § 1.
- (133) Plg. CIC, kan. 482.
- (134) Plg. ten pat, kan. 1421, § 1.
- (135) Plg. ten pat, kan. 1424.
- (136) Plg. ten pat, kan. 1428, § 2.
- (137) Plg. ten pat, kan. 1435.
- (138) Plg. ten pat, kan. 483, § 1.
- (139) Plg. ten pat, kan. 1420, § 4; kan. 553, § 1.
- (140) Vatikano II susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 2.
- (141) Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 5.
- (142) Vatikano II susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 2b.
- (143) Vatikano II susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 4a.
- (144) Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 40.
- (145) Vatikano II susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 12a.
- (146) Vatikano II susirinkimas. Dekretas *Ad gentes*, 16.
- (147) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 1: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1053.
- (148) „Visi Kristaus tikintieji kiekvienas pagal savo padėtį turi visomis išgalėmis stengtis gyventi šventai ir skatinti Bažnyčios augimą bei jos nuolatinį darymą vis šventesne“ (CIC, kan. 210).
- (149) Diakonai, „tarnaudami Kristaus ir Bažnyčios slėpiniams, turi sergėti savo tyrumą nuo bet kokios ydos, patikti Dievui ir rūpintis kiekvienu gėriu tarp žmonių (plg. 1 Tim 3, 8–10 ir 12–13)“: Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 41; taip pat plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 25: l. c., p. 702.
- (150) „Stengtis šventai gyventi ypač ipareigoti dvasininkai, nes jie, šventimais naujaip pašvęsti Dievui, yra Dievo slėpinių teikėjai, tarnaujantys jo tautai“ (CIC, kan. 276, § 1).
- (151) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1054.
- (152) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 1: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1054.
- (153) Plg. Vatikano II susirinkimas. Dekretas *Apostolicam actuositatem*, 4, 8; Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 27, 93.
- (154) Plg. JONAS PAULIUS II. Kalba (1985 03 16), 2: *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), p. 649; Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis* (1997 03 25), 3, 21: l. c., p. 661, 688.
- (155) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 16: l. c., p. 681.
- (156) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1055.
- (157) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 23: l. c., p. 702.
- (158) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Redemptor hominis* (1979 03 04), 13–17: AAS 71 (1979), p. 282–300.
- (159) PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 8: l. c., p. 700.
- (160) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1054.
- (161) Plg. Vatikano II susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 14–15; CIC, kan. 276, § 2, 1°.
- (162) Vatikano II susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 12.
- (163) *Pontificale Romanum – De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 210: ed. cit., p. 125.
- (164) Šv. AUGUSTINAS. *Sermones*, 179, 1: PL 38, 966.
- (165) Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Dei verbum*, 25; plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 1: l. c., p. 703; CIC, kan. 276, § 2, 2°.
- (166) Plg. Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 25a.
- (167) Plg. CIC, kan. 833; Tikėjimo mokslo kongregacija. *Professio fidei et iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendo*: AAS 81 (1989), p. 104–106, 1169.
- (168) Vatikano II susirinkimas. Dogminė konstitucija *Dei verbum*, 21.
- (169) Plg. Vatikano II susirinkimas. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 7.
- (170) Plg. ten pat.
- (171) Ten pat, 59a.
- (172) Plg. CIC, kan. 276, § 2, 2°; PAULIUS VI. Apaštališkasis lai-

kas *Sacrum diaconum ordinem*, VI, 26, 2: l. c., p. 703.

(173) PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 2: l. c., p. 703.

(174) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 5b.

(175) Plg. CIC, kan. 276, § 2, 5°; plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 3: l. c., p. 703.

(176) Plg. CIC, kan. 276, § 2, 3°.

(177) Plg. ten pat, kan. 276, § 2, 4°.

(178) Plg. ten pat, kan. 276, § 2, 5°.

(179) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 23a.

(180) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Christus Dominus*, 11; CIC, kan. 369.

(181) Plg. CIC, kan. 276, § 2, 5°; PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 4: l. c., p. 703.

(182) JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 36 (vieta, kur Šventasis Tėvas cituoja Sinodo tėvų *Propositio* 5): l. c., p. 718.

(183) Plg. JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Romos kuriją (1987 12 22): AAS 80 (1988), p. 1025–1034; Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988 08 15), 27: AAS 80 (1988), p. 1718.

(184) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 29b.

(185) „*His rationibus in misterii Christi Eiusque missione fundatis, coelibatus <...> omnibus ad Ordinem sacrum promovendis lege impositum est*“: VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 16; plg. CIC, kan. 247, § 1; kan. 277, § 1; kan. 1037.

(186) Plg. CIC, kan. 277, § 1; VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Optatam totius*, 10.

(187) JONAS PAULIUS II. Laiškas kunigams Didžiojo ketvirtadienio proga *Novo incipiente* (1979 08 08), 8: AAS 71 (1979), p. 408.

(188) Plg. CIC, kan. 277, § 2.

(189) JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Jungtinių Valstijų nuolatinis diakonus (Detroitas, 1987 09 19), 5: *Insegnamenti*, X, 3 (1987), p. 658.

(190) Plg. CIC, kan. 1031, § 2.

(191) JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Jungtinių Valstijų nuolatinis diakonus (Detroitas, 1987 09 19), 5: *Insegnamenti*, X, 3 (1987), p. 658–659.

(192) Plg. CIC, kan. 277, § 1.

(193) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, III, 16: l. c., p. 701; Apaštališkasis laiškas *Ad pascendum*, VI: l. c., p. 539; CIC, kan. 1087. Galimos išimtys numatytos: DIEVO KULTO IR SAKRAMENTŲ KONGREGACIJA. Aplinkraštis vyskupijų ordinarams ir pašvęstojo gyvenimo institutų bei apaštališkojo gyvenimo draugijų generaliniams vyresniesiems (1997 06 07), 8.

(194) JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 42.

(195) JONAS PAULIUS II. Katechezė per 1993 m. spalio 20 d. bendrąją audienciją, 4: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), p. 1056.

(196) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 8–10 ir III, 14–15: l. c., p. 699–701; Apaštališkasis laiškas *Ad pascendum*, VII: l. c., p. 540; CIC, kan. 236; 1027; 1032, § 3.

(197) JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 70: l. c., p. 780.

(198) Ten pat, 70: l. c., p. 779.

(199) Ten pat, 76, 79: l. c., p. 793, 796.

(200) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Christus Dominus*, 15; JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 79: l. c., p. 797.

(201) DVASININKIJOS KONGREGACIJA. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Tota Ecclesia*, 71: ed. cit., p. 73.

(202) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 78: l. c., p. 795.

(203) DVASININKIJOS KONGREGACIJA. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Tota Ecclesia*, 71: ed. cit., p. 72.

(204) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 71: l. c., p. 783; DVASININKIJOS KONGREGACIJA. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Tota Ecclesia*, 74: ed. cit., p. 75.

(205) Plg. šv. IGNOTAS ANTIOCHETIS. „Diakonai, kurie yra Jėzaus Kristaus slėpinio tarnai, privalo būti nepriekaištingi visais atžvilgiais. Juk jie tarnauja ne valgiui ir gėrimui, bet Kristaus Bažny-

čiai“ (*Epist. ad Trallianos*, 2, 3: F. X. Funk, o. c., I, p. 244–245).

(206) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 72: l. c., p. 783; DVASININKIJOS KONGREGACIJA. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Tota Ecclesia*, 75: ed. cit., p. 75–76.

(207) JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 72: l. c., p. 785.

(208) Plg. PAULIUS VI. Apaštališkasis laiškas *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 28: l. c., 703; CIC, kan. 276, § 4.

(209) Plg. CIC, kan. 279.

(210) JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 72: l. c., p. 783.

(211) Plg. CIC, kan. 1029.

MALDA ŠVENČIAUSIAJAI MERGELEI MARIJAI

MARIJA,

tikėjimo Mokytoja, kuri savo klusnumu Dievo žodžiui iškiliai bendradarbiavai atpirkimo darbe, padaryk diakonų tarnybą vaisingą, išmokydama jus tikėjimo dvasia klausytis Žodžio ir jį skelbti.

MARIJA,

artimo meilės Mokytoja, kuri savo visišku atsidavimu Dievo pašaukimui prisidėjai prie Bažnyčios tikinčiųjų gimimo, padaryk diakonų tarnybą ir gyvenimą vaisingus, išmokydama jus atsiduoti Dievo tautos tarnybai.

MARIJA,

maldos Mokytoja, kuri savo motiniškuoju užtarimu palaikė gimstančiąją Bažnyčią ir jai padėjai, padaryk, kad diakonai visuomet būtų dėmesingi tikinčiųjų poreikiams, išmokydama jus atrasti maldos vertę.

MARIJA,

nuolankumo Mokytoja, kuri buvai kupina Šventosios Dvasios, kai giliai suvokei esanti Viešpaties tarnaitė, padaryk kad diakonai būtų klusnūs Kristaus Atpirkimo įrankiai, išmokydama jus nuolankumo didybės.

MARIJA,

paslėptosios tarnystės Mokytoja, kuri savo meilės kupinu kasdieniu ir paprastu gyvenimu pavyzdinčiai mokėjai prisidėti prie Dievo išganomojo plano, padaryk kad diakonai būtų geri ir ištikimi tarnai, išmokydama jus tarnavimo Bažnyčiai karšta meile džiaugsmo.

Amen.

Popiežius Jonas Paulius II lankėsi Lurde

(KAP, KNA) Rugsėjo 14–15 d. popiežius Jonas Paulius II lankėsi Lurde, kur kaip piligrimas meldėsi prie Marijos grotos, dalyvavo rožinio maldoje, aukojo šv. Mišias, kuriose dalyvavo 300 tūkst. tikinčiųjų. Tai buvo 7-oji popiežiaus kelionė į Prancūziją ir 104-oji – į užsienį. Oficiali apsilankymo dingstis – Nekaltojo Marijos prasidejimo dogmos paskelbimo 150 metų jubiliejus.

Rugsėjo 14 d. prieš pietus Tarbes'o oro uoste netoli Lurdo nusileidusį popiežių sutiko Prancūzijos prezidentas Jacques'as Chiracas ir šalies vyskupai. Kreipdamasis į juos, popiežius sakė: „Prisijungiu prie milijonų piligrimų, kiekvienais metais iš viso pasaulio atvykstančių į Lurdą pateikti Dievo Motinai savo reikalą bei prašyti jos tarpininkavimo“. Kartu jis pabrėžė „turtinę kultūros ir tikėjimo palikimą“, ženklusį Prancūzijos istoriją. Popiežius taip pat patvirtino Katalikų Bažnyčios išpaireigojamą laisvės, lygybės ir brolybės idealais prisidėti prie visuomenės statybinimo. Sąjungininkų išsilaipinimo Provance 60 metų proga – naktį iš 1944 m. rugsėjo 14-sios į 15-ąją sąjungininkai Pietų Prancūzijoje atidarė antrąjį frontą – popiežius linkėjo, kad Antrojo pasaulinio karo atminimas skatintų tautų santarvę bei akintų iš naujo išpareigoti taikai.

Iš oro uosto popiežius Jonas Paulius II iškart nuvyko į Marijos šventovę. Supamas sergančių žmonių, čia jis atsigerė vandens iš šaltinio ir pasimeldė. Po pietų popiežius kartu su 100 tūkst. tikinčiųjų dalyvavo rožinio Šviesos slėpinių apmąstymuose. Važiuodamas papamobiliu, jis aplankė penkias simbolines Lurdo vietas, skirtas vis kitam slėpiniui. Slėpinius apibūdindavo Tarbes-Lourdes'o vyskupas Jacques'as Perrier, spontaniškai maldai kiekvienoje stotyje vadovavo „Arkos“ bendruomenių steigėjas Jeanas Vanier.

Rugsėjo 14 dienos renginius užbaigė „šviestuvų procesija“ nuo Apsireiškimo grotos iki Lurdo bazilikos. Sveikindamas procesijos dalyvius, Šventasis Tėvas ragino padaryti pasaulyje galą karui, neapykantai ir prievartai. „Kiekvienas žmogus kitame turi matyti ne nugalėtiną priešą, bet brolių, kuris priimamas ir mylimas, idant kartu su juo būtų kuriamas geresnis pasaulis“, – sakė jis. Žmonija privalo dėti daugiau pastangų susitaikymo, dialogo ir solidarumo labui. Žmonių širdyse turi augti atlaidumo ir brolybės jausmas: „Būtina sudėti ginklus, o širdyse teuzgęsta neapykanta ir prievarta“. Popiežius akino melsti Dievo Motinos Marijos, kad „pasaulis gautų seniai trokštamą taikos dovaną“.

Rugsėjo 15 d. Lurde popiežius Jonas Paulius II aukojo šv. Mišias, kuriose dalyvavo apie 300 tūkst. tikinčiųjų. Per šv. Mišias popiežius griežtai pasmerkė bet kokius pasikėsinimus į žmogaus gyvybę – abortus, eutanaziją ir klonavimą. Jis pabrėžtinai reikalavo „gyvybės, visos gyvybės, nuo prasidejimo iki natūralios pabaigos, apsaugos“. Gyvybę, pasak Jono Pauliaus II, yra „šventa dovana, ir niekas neturi teisės būti jos šeimininku“. Sykiu jis akino moteris dabartinėje materializmo ir sekuliarizacijos epochoje ginti vertybes, suvokiamas tiktai „širdies akimis“.

Susirinkusius tikinčiuosius popiežius primygtinai ragino būti „laisvais vyrais ir moterimis“, ginti „savo laisvę“. Blogis ir mirtis „netars paskutinio žodžio“, tačiau tam būtina rimtai traktuoti Dievo Motinos žinią Lurde. „Tikrasis išlaisvintojas yra Kristus“, – sakė Jonas Paulius II, primindamas, kad žmogaus laisvė sužeista nuodėmės, ir atkreipdamas dėmesį į „be gimtosios nuodėmės pradėtosios Mergelės ir Dievo Motinos Marijos“ dogmą. Šiam jau ankstyvojoje krikščionybėje reikštam tikėjimo požiūriui, kad Marija buvo vienintelis žmogus, kuris nuo prasidejimo momento buvo apsaugotas nuo gimtosios

nuodėmės, dogmos rangą 1854 m. suteikė popiežius Pijus IX. Jonas Paulius II kartu priminė šios dogmos artimą sąsają su kita, 1950 m. paskelbta dogma apie „kūnišką Marijos paėmimą į dangų“.

Šv. Mišių pabaigoje popiežius padėkojo Lurde ligonius slaugantiems jaunuoliams. „Sekdami Marijos pavyzdžiu, neškite į pasaulį naują vilties polėkį“, – sakė jis jiems prieš Viešpaties angelo maldą. Lurdo žinia, pasak Jono Pauliaus II, yra raginimas atsiversti ir melstis. Žmonės turi būti nusižeminę bei gailestingi ir taip prisidėti prie „meilės civilizacijos“ kūrimo. Po to popiežius keliomis kalbomis pasveikino piligrimus iš viso pasaulio.

Pasibaigus Mišioms popiežius pietavo su Prancūzijos vyskupais. Po pietų jis dar kartą aplankė Marijos grota ir penkiolika minučių meldėsi vietoje, kur, pasak tradicijos, 1858 m. Dievo Motina pasirodė jaunajai Bernadette Soubirous. Po maldos popiežius palaimino susirinkusius piligrimus ir papamobiliu nuvyko į Tarbes'o oro uostą, iš kur be oficialios atsisveikinimo ceremonijos išskrido į Italiją.

Rugsėjo 18 d. per bendrąją audienciją vasaros rezidencijoje Castel Gandolfo popiežius Jonas Paulius II teigiamai įvertino savo kelionę į Prancūziją. Lurde jis išgyvenęs „gilų dvasinį potyri“. „Dėkoju Dievui, maloningai leidusiam man vyksti piligriminę kelionę į Lurdą“, – sakė jis. Šventasis Tėvas taip pat dėkojo Dievo Motinai už susitikimą ir intensyviai tu dienų maldas. Susijaudinęs popiežius prisiminė susitikimą su daugybe žmonių, pirmiausia ligonių, ieškančių pas Mariją tvirtybės ir vilties.

Klonavimas yra Dievo nustatytos kūrinių tvarkos ardymas

(KAP) Šventasis Sostas žmogaus klonavimo legalizaciją laiko nusizengimu dieviškajai kūrinių tvarkai. Rugsėjo 13 d. Vatikano laik-

raščio *L'Osservatore Romano* rugpjūčio 11 d. numeryje Didžiojoje Britanijoje išduotas leidimas tyrimų tikslais klonuoti žmogaus embrionus vadinamas „nauju bandymu išjudinti Dievo žmogui skirtą kūrinijos projektą“.

Didžiosios Britanijos įstaiga, atsakinga už žmogaus gyvybės tęsimą ir embriologiją, pirmą kartą patenkino Newcastle'o universiteto mokslininkų prašymą leisti klonuoti žmogaus embrionus tyrimo tikslais. Naudodamiesi klonuotų embrionų kamieninėmis ląstelėmis, mokslininkai nori iširti diabeto, Parkinsono ir Alzheimerio ligų gydymo galimybes. Embrionomams gaminti jie ketina taikyti tokį patį metodą, koks buvo taikytas aviai Dolly klonuoti.

Pasak Vatikano laikraščio, embrionai, kurie, vykdant britų projektą, turėtų būti sunaikinami iki keturioliktos dienos, nėra nediferencijuotos ląstelių sancaupos; priešingai, juose slypi „didis žmogiškosios gyvybės slėpinys“. Žmonėms, laikantiems embrionus žmogiškosiomis būtybėmis tikrąja žodžio prasme, toks sprendimas nesuvokiamas.

Sprendimą leisti tyrimo tikslais klonuoti žmogiškuosius embrionus griežtai kritikavo ir bioetikos ekspertas, Popiežiškosios gyvybės akademijos vice-direktorius vyskupas Elio Sgreccia. Rugpjūčio 13 d. Italijos dienraštyje *Il Messaggero* jis pareiškė, jog leidimas leisti klonuoti žmones vedą į „pseudocivilizaciją“. Klonavimas paverčias žmogaus gyvybę komercine preke.

Dieną prieš tai Vatikano atstovas spaudai Joaquinus Navarro-Vallsas žurnalistams priminė, kad popiežius ir Šventasis Sostas yra daug kartų griežčiausiai pasmerkę klonavimą. Per paskutinį savo apsilankymą Lenkijoje Jonas Paulius II pasakęs, jog klonavimas, kaip ir abortai bei eutanazija, yra žmogaus bandymas užimti Dievo vietą.

Kardinolas Ratzingeris skeptiškas galimo Turkijos priėmimo į Europos Sąjungą atžvilgiu

(KAP) Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektas kardinolas Josephas Ratzingeris skeptiškai nusiteikęs galimo Turkijos priėmimo į Europos Sąjungą atžvilgiu. Rugpjūčio 13 d. laikraštyje *Figaro magazine* paskelbtame interviu jis priminė, kad Turkija kultūriniu požiūriu visada priklausė kitam žemynui ir ilgą laiką buvo Europos priešybė. Pasak Ratzingerio, būtų klaidinga abu žemynus laikyti tapačiais. Taip pražūtų turtinga įvairovė. Tai būtų kultūrinė netektis ekonomikos naudai.

Kardinolas toliau sakė, jog Turkija, kaip islamu besiremianti laicistinė valstybė, galėtų pamėginti kartu su kaimyninėmis arabų valstybėmis sudaryti „kultūrinį žemyną“. Toks sprendimas neprieštarautų sąsajų su Europa ir artimo bei draugiško bendradarbiavimo su ja formoms. Veikiau priešingai, tai leistų atsirasti bendrai jėgai, kuri priešintųsi bet kuriam fundamentalizmo pavidalui.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS
Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS
Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA
Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
kun. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
vysk. Jonas Kauneckas
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Saulius Stumbra

VYR. REDAKTORIUS
Gediminas Žukas

REDAKTORIAI
Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI
Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
Danguolė Misiukonienė / Klaipėda
Nijolė Puzanauskienė / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
Albina Saladūnaitė / Panevėžys
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS
Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI
Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA
LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 1000 egz.
ISSN 1392-6098

© 2004, „Bažnyčios žinios“
